

LUNDS
UNIVERSITET

“Jag trodde att det kunde vara ok”
- Polisens rättsmedvetande i relation till dess brott

Av Jennie Jansson & Elin Nelson

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårterminen 2020

Handledare: Johan Rosquist
Examinator: Patrik Olsson

Abstract

This bachelor thesis, regarding Swedish police officers' legal consciousness, in relation to their convictions, is a content analysis. It includes the convictions and/or interrogation protocols of 26 charges. The documents have been coded, analysed and reduced into pronouncements and explanations as to why the police officer has chosen to commit a crime, in relation to their service as a police officer.

The hypothesis has been that these pronouncements are reflections of legal consciousness, and that they can be a guidance, in understanding and interpreting it. The notion legal consciousness has been based on three aspects: knowledge and interpretation of as well as attitude towards the law. The pronouncements have been analysed with a starting point in Gresham Sykes and David Matza's five techniques of neutralization (1957), that are generally used to explain why individuals commit criminal acts, and an indication on how they justify their crime.

The analysis has shown that the officers' pronouncements reflect parts of their legal consciousnesses, particularly by descriptions of their interpretation(s) of the situation. Most of the officers expressed that there were, by their judgment, extenuating circumstances in their case. The aspects of legal consciousness that were identified, were found to be partly related to the kind of circumstance and the type of neutralization technique that the officer had been using when justifying his action. Above all, the officers' legal consciousness consisted of significant margins of interpretation.

keywords: Legal Consciousness, Legal Interpretation, Neutralization Techniques, Police Misconduct, Rule of Law

Innehåll

1 Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Rättsmedvetande.....	2
1.1.2 Rättssäkerhet.....	3
1.2 Disposition	3
1.3 Problemformulering	4
1.4 Syfte och Frågeställning.....	4
1.5 Rättssociologisk relevans.....	5
1.6 Avgränsningar	7
1.7 Tidigare forskning.....	7
1.7.1 Individuella och organisatoriska faktorer.....	8
1.7.2 Attityd till brott begånget i tjänst.....	9
1.7.3 Sammanfattning	10
2 Teoretiskt ramverk.....	11
3 Metod.....	14
3.1 Datainsamlingsmetod.....	14
3.1.1 Urval	15
3.1.2 Insamlingsprocess.....	16
3.1.3 Källkritiska aspekter	17
3.2 Analysmetod.....	18
3.2.1 Analysprocess.....	19
3.3 Validitet & Reliabilitet.....	20
3.4 Etiska överväganden.....	21
4 Sammanfattning av empiri.....	22
5 Analys och resultat.....	23
5.1 Förnekar brott.....	23
5.1.1 Förnekande av ansvar.....	23
5.1.2 Förnekande av skada.....	25
5.1.3 Förnekande av offret.....	26
5.1.4 Fördömande av de som fördömer	27
5.1.5 Hänvisning till högre lojaliteter	27
5.1.6 Hänvisning till egen kunskap.....	28
5.1.7 Hänvisning till socialt (sam)spel	29
5.1.8 Hänvisning till ett alternativt händelseförlopp.....	30

5.1.9 Sammanfattning	31
5.2 Erkänner brott.....	32
5.2.1 Förnekande av ansvar.....	32
5.2.2 Förnekande av skada.....	34
5.2.3 Fördömande av de som fördömer	35
5.2.4 Hänvisning till högre lojaliteter	35
5.2.5 Sammanfattning	36
6 Diskussioner och reflektioner	37
7 Framtida forskning	39
8 Slutsatser	40
9 Källförteckning	41
Artiklar och böcker	41
Offentliga publikationer	43
Elektroniska källor	44
Lagar	44
Empiriskt material	45
Domstolsprotokoll.....	45
Förundersökningsprotokoll	45

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Polismyndighetens uppgift är att garantera rättstrygghet och rättssäkerhet, skapa trygghet hos populationen samt att samarbeta med andra myndigheter för att aktivt upprätthålla landets lagar (Polismyndigheten 2019b). För att kunna utföra detta arbete har polisen enligt bland annat Polislagen (SFS 1984:387) befogenheter som majoriteten av andra samhälls- och yrkesgrupper saknar, såsom rätten att beslagta egendom samt rätten att, i vissa fall, använda våld vid myndighetsutövning. Varje polis har även genom Kungörelse om polisens användning av vapen (SFS 1969:84) rätt att i tjänst bära och använda vapen, samt rätt att, i enlighet med 24 kap. 7§ (SFS 1942:740) i Rättegångsbalken, att i brådskande fall gripa någon även utan anhållningsbeslut.

I och med dessa befogenheter tillhör polismyndigheten ett av få statliga organ som får utöva svenska statens våldsmonopol, vilket kräver tydliga juridiska begränsningar för hur enskilda poliser får agera. Därför ska en polis, enligt Polislagen 8§ (SFS 1984:387) "under iakttagande av vad som föreskrivs i lag eller annan författning ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter."

Sensommaren år 2018 sköt tre poliser en ung man vid namn Eric Torell och fallet diskuterades flitigt i media. Poliserna åtalades för tjänstefel och en av dem åtalades även för vållande till annans död. Samtliga poliser friades i tingsrätten (mål nr. B 10655-18). Varför? Enligt Brottsbalken är uppsåt generellt sett ett krav för fällande dom, men det förekommer undantag för de brott där brottsbeskrivningen uttryckligen fastställer rekvisiten oaktsamhet eller vårdslöshet (Asp & Ulväng 2014, s. 47). Det är upp till domstolen att avgöra huruvida något av dessa rekvisit har uppfyllts. Tingsrätten ansåg att poliserna agerat rätt utifrån den information de fått och att åklagaren inte bevisat att någon av poliserna uppfyllde lagens rekvisit, i detta fall oaktsamhet (mål nr. B 10655-18).

Inte alla åtal uppmärksammas på grund av att det råder delade meningar gällande polisens agerande. Vid brott såsom rattfylleri, dataintrång eller stöld kan den enskilde polisen inte i samma utsträckning, hänvisa sitt agerande till att situationen varit

exempelvis prekärr. Brott som dessa begås snarare med uppsåt, och polisen är förmodligen medveten om att handlingen enligt svensk lag är ett brott.

1.1.1 Rättsmedvetande

I Brottsbalkens 1 kap 1§ definieras brott som en gärning som står beskriven i lag eller annan författning och för vilken ett straff är föreskrivet (SFS 1962:700). Det innebär att ett brott är ett brott för att det har beslutats vara det och är således en socialt konstruerad produkt av ett lands kultur och sociala befolkningsgrupper (Newburn 2017, s.8). Begreppet brott öppnar således upp för diskussioner och skilda åsikter gällande vad som bör, eller inte bör vara olagliga handlingar. Det ger därför varje individ utrymme till ett eget rättsmedvetande.

Rättsmedvetande är en juridisk term som avser antingen en kollektiv eller enskild uppfattning om lagstiftning, brott och rättsväsendet. Någon närmare definition brukar inte användas (Victor 1981, s.153). Begreppet är i denna uppsats definierat utifrån de tre grundstenarna individers kunskap om, tolkning av, och attityd mot lag och brott, vilka omnämns i Nationalencyklopedins definition (u.åa).

Kunskap avser individens medvetenhet om lagen, samt vad den syftar till att uppnå. *Tolkning* innebär hur individen väljer att bedöma vilka situationer som omfattas av lagens definition och syften – alltså varför lagen skapades och vad den skulle medföra. *Attityd* syftar till den inställning som individen har till lagen och är ett uttryck för dennes värderingar. Det behöver inte nödvändigtvis råda konsensus mellan dessa tre grundstenar, det kan finnas diskrepanser mellan dem.

Rättsmedvetande anses inte enbart präglas av skriven lag, utan även av så kallad levande rätt (*living law*). Denna rätt består enligt Eugene Ehrlich av spontana sociala normer, som utgör en "inre ordning" hos människan, och att det är den, som i första hand, styr våra handlingar (Harris 1997, s. 257). Ehrlich menade att de sociala normerna ofta motsätter de juridiska lagarna, och därför försummas av rättsväsendet (Cotterell 2008).

1.1.2 Rättssäkerhet

Rättssäkerhet betyder enligt Nationalencyklopedin att ett land har ett system som försäkrar att den enskilde individen skyddas mot "orättvisa ingrepp" från staten (u.åb). World Justice Project (WJP) är en organisation som arbetar för att främja rättssäkerheten i världen och de utgår från fyra universella principer vid sin definiering av rättssäkerhet. En av dessa principer är *ansvarsskyldighet*, det vill säga att staten, precis som privata aktörer, är lika inför lagen. Enligt WJP:s årsrapport över världens mest rättssäkra länder ligger Sverige 2020 på en fjärde plats. Endast andra nordiska länder, Norge, Finland och Danmark har placerat sig högre. Således är Sverige i dagsläget ett av världens mest rättssäkra länder, gällande exempelvis nivå av korruption, granskning av statsanställda och andra åtgärder som begränsar regeringens makt. (World Justice Project 2020)

Dock inkom det under 2013, 10 224 anmälningar mot poliser, varav endast 57 resulterade i fällande domar (Johansson 2015). Det innebär 0,6 procent, något som Dennis Töllberg, professor i rättsvetenskap och expert på polisbrott, påstod bland annat bero på "en 'fullständigt inkompetent' interutredningsverksamhet" (ibid.). Under polisens omorganisation 2015 infördes en avdelning avskild från övriga delar av Polismyndigheten. Avdelningen för särskilda utredningar (SU) hanterar oberoende alla utredningar gällande poliser, polisstudenter och andra befattningshavare såsom åklagare och domare, såväl som i eller utanför tjänst. Avsikten med att bedriva detta arbete, oberoende av andra delar av polismyndigheten, är att stärka förtroendet för Polismyndigheten och samtidigt säkerställa den rättssäkerhet som präglar det svenska rättsväsendet (Polismyndigheten, 2019a).

1.2 Disposition

Uppsatsen inleds med ett kapitel bestående av relevant bakgrundsinformation om polisens befogenheter, rättssäkerhet och begreppet rättsmedvetande. Därefter följer en problemformulering, vad som är uppsatsens syfte och frågeställning, dess rättssociologiska relevans, avgränsningar samt tidigare forskning. Efter det inledande kapitlet ges en utförlig beskrivning av Gresham Sykes & David Matzas (1957) neutraliseringstekniker, som är uppsatsen teoretiska ramverk. Vidare redogörs det för vilka metoder som har använts för datainsamling och analys, samt hur de har använts. I kapitlet beskrivs även uppsatsens validitet och reliabilitet samt etiska ställningstaganden

som gjorts vid hantering av det insamlade materialet. Därefter presenteras det empiriska materialet i form av en tabell, bestående av 36 sammanfattade förklaringar baserade på vad poliserna uttryckt i förhör. Dessa förklaringar beskrivs närmare i följande kapitel, vilket är *Analys och resultat*. I analysen redogörs hur förklaringarna har sorterats in i neutraliseringstekniker och huruvida förklaringarna speglar ett rättsmedvetande. De resultat som har gjorts diskuteras och det görs även en reflektion kring de val som ledde till uppsatsens utfall och resultat. Uppsatsen avslutas med förslag på framtida forskning inom området och en slutsats.

1.3 Problemformulering

Trots att Sverige idag bedöms vara det fjärde mest rättssäkra landet i världen görs det fortfarande tusentals anmälningar till SU varje år. 2019 gjordes 5 904 anmälningar, varav drygt 83 procent rörde polismyndighetens anställda (Polismyndigheten, 2020a). Majoriteten av de anmälningar som inkommit till SU har varit rubricerade som tjänstefel men de har även bestått av andra brottsrubriceringar, såsom ofredande, olaga hot och dataintrång.

Fredrik Westin, jurist på Polisförbundet, påpekade i en intervju med Sveriges Radio att varje gång en polis gör sig skyldig till fel i sin anställning påverkar det allmänhetens upplevda rättssäkerhet och förtroende till Polismyndigheten (Gagliano 2018). Baserat på detta kan en polis negativa agerande ha påtagliga effekter på samhällets förtroende för rättsväsendet jämfört med gemene mans negativa agerande.

För att förhindra försämrade tillit mellan samhället och rättsväsendet är det väsentligt att uppmärksamma de poliser som begår brott och undersöka deras motiv och förklaringar.

1.4 Syfte och Frågeställning

I denna uppsats uppmärksammas hur enskilda poliser förklarar sig då de antingen har erkänt eller dömts för ett tjänsterelaterat brott, det vill säga att brottet möjliggjorts på grund av deras befogenheter som poliser. Uppsatsens hypotes är att den enskilde polisens rättsmedvetande, gällande brottet, speglas genom dennes förklaringar och därför kan uppmärksammas genom identifiering samt analysering av dessa. I förklaringar inkluderas även ursäkter och rättfärdiganden gällande varför brottet begicks.

Syftet är att skapa kunskap som kan vara användbar för polismyndigheten när det kommer till såväl rekrytering av nya poliser som poliser i tjänst. Kunskap kring polisers rättsmedvetande kan bidra till att förebygga och förhindra att poliser begår brott, genom att bland annat använda resultatet vid internutbildningar. För att förbättra rekryteringsprocessen av nya poliser kan kunskapen bidra i utvecklingen av vilka kriterier som bör ställas på en sökande rörande bland annat lojalitet till sitt arbete. Det är konstaterat att det i dagsläget finns en brist på tydliga etiska regler inom polismyndigheten, vilket kan innebära svårigheter för varje enskild polis när denne måste ta ett etiskt ställningstagande (Polisförbundet, 2016). Genom kunskap om dömda polisers rättsmedvetande skulle formuleringar av dessa regler kunna utgå från hur poliser tidigare resonerat kring liknande problematik. Således skulle denna uppsats kunna bidra med information för polismyndighetens utvecklingsarbete och i förlängningen även till upprätthållandet av förtroendet mellan polisen och samhället.

För att få kunskap om polisens individuella rättsmedvetande har följande frågeställning formulerats:

- Hur kan rättsmedvetande i relation till brottet, speglas hos poliser dömda för tjänsterelaterade brott?

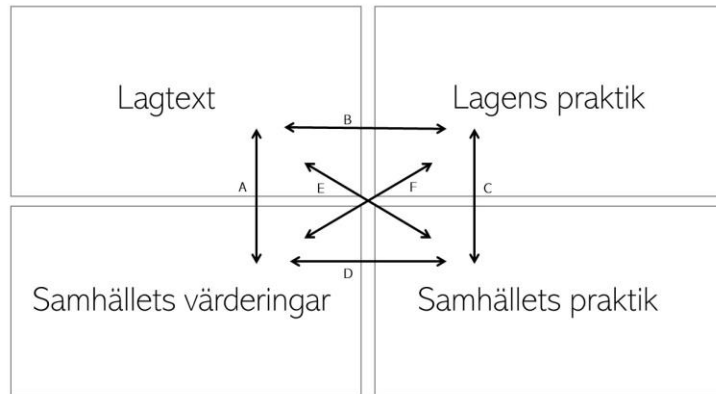
Frågeställningen besvaras med en utgångspunkt i rättsliga dokument, där poliserna uttryckt förklaringar till brott. Rättsmedvetandet antas kunna uttydas i analysen av förklaringarna med utgångspunkt i dess tre grundstenar; kunskap om, tolkning av och attityd till lagen.

1.5 Rättssociologisk relevans

Enligt Schoultz och Nafstad (2020) kan rättssociologi beskrivas som ett fält bestående av fyra delar. Dessa delar avser lagtext (börat) och lagens praktik (varat), samt samhällets värderingar (börat) och samhällets praktik (varat). Generellt rör sig rättssociologiska frågor mellan hur saker bör vara, och hur saker faktiskt är.

I detta fall identifieras framför allt fyra dynamiska punkter som rör sig mellan fälten:

1. Polisens faktiska handling (samhällets praktik)
2. Samhällets generella normer (samhällets värderingar)
3. Polisens förklaring till sitt brott. Denna punkt kan röra sig mellan samtliga fält beroende på polisens förklaring till brottet.
4. Rättsväsendets tolkning av handlingen (lagens praktik)

En polis bör kunna uppträda sakligt utan hänsyn till sina personliga värderingar, vara ansvarsfull och pålitlig samt visa lojalitet för polismyndighetens uppdrag (Polismyndigheten 2020b; 2020c). Dessa krav speglar synen på polisens uppgift att tjäna samhället och är därför även krav som ställs på de individer som söker till polishögskolan. När poliser likväl begår brott kan det uppmärksammas diskrepanser mellan samhällets krav och den enskilde polisens faktiska agerande eller mellan polisens rättsmedvetande och dennes handling (se bild 1, pil D och F).

Syftet med att identifiera polisens rättsmedvetande ur en rättssociologisk ansats är för att rättsmedvetandet sannolikt påverkade polisens val att begå ett brott. Rättsmedvetandet är påverkat av såväl juridisk lag som levande rätt och är således en produkt av bland annat utbildning, social bakgrund och värderingar. Då polisen i uppdrag av staten arbetar för att upprätthålla den juridiska lagen är det av stor vikt att hans¹ agerande överensstämmer med den, snarare än med den levande rätten. Därför är polisernas rättsmedvetande av stor relevans för ett fungerande samspel mellan rätten, och samhället.

¹ Alla poliser kommer att refereras till som "han" i uppsatsen. Valet motiveras av att det förenklar läsning.

1.6 Avgränsningar

Uppsatsen har ett antal avgränsningar, motiverade av bland annat syfte, frågeställning och tidsbegränsning. I materialet, bestående av domslutsprotokoll och delar av förundersökningsprotokoll, ligger därför fokus enbart på brott som kan antas ha begåtts med uppsåt, inte av oaktsamhet eller vårdslöshet. Polisen ska även ha erkänt brott eller fått en fällande dom. Brotten ska även på något sätt vara kopplade till polisens tjänsteutövning, det vill säga, brottet ska ha begåtts antingen i tjänst eller i relation till de befogenheter en polis kan tänkas ha eller skaffa sig på grund av sin tjänst. Dessa avgränsningar är grundade i avsikten att undersöka rättsmedvetande hos den individ som vid tiden för brottet haft ett ansvar gentemot samhälle, stat och polismyndighet. Således utesluts de handlingar som kan anses ha begåtts på grund av polisens stundom prekära arbetssituation, där stress och hotfulla situationer kan ha haft en påverkan på polisens agerande. Även brott som polisen har begått på sin fritid utesluts.

1.7 Tidigare forskning

För att få en uppfattning av vilka kunskaper som redan existerar inom forskningsområdet analyserades tidigare studier. Denna analys gav kunskap om vilka delar inom fältet som behöver mer forskning. Utifrån denna information har uppsatsens syfte och frågeställning utformats för att fylla rådande kunskapsluckor.

Då forskningsfältet är brett har analysen utgått från ett antal infallsvinklar, såsom synen på brott begånget i tjänst kopplat till rättsmedvetande, värderingar, etik eller attityder. Infallsvinklarna motiveras med dess relevans till polisens enskilda attityd mot såväl sitt arbete, som mot lagen. Sökord såsom "police misconduct", "legal consciousness" kombinerade med "sweden", "perception or attitude", "theory" och "values" har använts, på både engelska och svenska. Insamlingen av forskning genomfördes i sökmotorerna *LUBsearch*, som är tillgänglig via Lunds universitet, och *Google Scholar*. Sökningarna avgränsades till artiklar publicerade efter år 2000.

Nedan presenteras ett noggrant övervägt urval av studier, baserat på deras relevans i relation till uppsatsens syfte och frågeställning. Syftet med kapitlet är inte att ge en komplett genomgång av den kunskap som existerar inom fältet utan enbart ge en överblick av den fraktion inom fältet som uppsatsen berör, nämligen polisens attityd till

brott inom poliskåren. Insamlade studier har genomförts i framförallt USA och andra förekommande länder är Argentina, Kroatien, Sverige, Sydafrika samt Sydkorea. De teman som har identifierats är faktorer som påverkar sannolikheten att brott begås i tjänst och anmäls samt enskilda polisers attityd till dessa brott.

1.7.1 Individuella och organisatoriska faktorer

Donner et al. (2016) fann i sin studie ett samband mellan grad av självkontroll hos den enskilde polisen och sannolikhet att begå tjänsterelaterad brottslighet. Ju lägre grad av självkontroll desto högre sannolikhet att brott kommer begås. Studien kom även fram till att tjänsterelaterad brottslighet i förlängningen kan ha en effekt på relationen mellan polisväsendet och befolkningen i en stat. Forskarnas förslag på åtgärder är en mer noggrann rekryteringsprocess, vidareutbildning av befintliga poliser och att polisväsendet borde arbeta mot en organisation präglad av rättvisa. (ibid.)

I Lim & Sloans (2016) studie undersöktes ett flertal individuella faktorer hos förmän inom polismyndigheten och om dessa påverkar sannolikheten att de anmäler en kollega för brott begånget i tjänst. Faktorer som testades var bland annat utbildningsnivå och erfarenhet inom yrket. Resultatet visade att faktorerna hade en viss effekt, men att den var inkonsekvent (ibid.).

Den upplevda nivån av rättvisa inom den egna organisationen påverkar sannolikheten att brott begås i tjänst och anmäls enligt studier av Wolfe & Piquero (2011) och Haas et al. (2015). Haas et al. fann även att graden av tillit som fanns mellan förmän och enskilda poliser påverkade sannolikheten att sagda poliser skulle begå någon form av övervåld i tjänsten (2015).

Kuntjak Ivkovic et al. (2016) fann ett samband mellan den rådande kulturen inom organisationen och de enskilda polisernas attityder till brott begånget i tjänst och vilka typer av disciplinära åtgärder som borde användas, exempelvis mer utbildning för poliser. Lim & Sloan (2016) presenterade i sin studie att låg förekomst av avvikande klimat, *deviant climate* (s. 296), inom en polisbyrå hade effekten att fler anmälningar av kollegor genomfördes och det rådde även en större konsensus kring vilken form av disciplinär åtgärd som brott begånget i tjänst borde leda till (ibid.).

1.7.2 Attityd till brott begånget i tjänst

Flera av studierna undersöker sannolikheten att en enskild polis väljer att anmäla en kollega för brott och hur detta har ett samband med vilken attityd som finns inom poliskåren. Attityden benämns vara en konsekvens av att det existerar en tystnadskultur inom polisväsendet, vilket samtliga studier inom detta tema antingen utgick från eller kom fram till. Tystnadskulturen mättes genom surveyundersökningar, där poliser fick rangordna olika handlingar, utifrån allvarlighetsgrad, och ange hur sannolikt det var att de skulle ha anmält en kollega för en specifik handling samt hur toleranta de ansåg sig vara till dessa handlingar. (Ekenvall 2002; 2008; Kuntjak Ivkovic et al. 2018; Lim & Sloan 2016; Long et al. 2013 & Porter & Prenzler 2016).

Det råder en viss grad av konsensus inom polisväsendet gällande vilka typer av brott som anses grova respektive ringa. I Ekenvalls (2002) studie, där poliser från Sverige, Kroatien och USA jämfördes, hade poliser från samtliga länder rangordnat brotten stöld och mottagande av mutor som grövst. Detta resultat framkom även i andra studier (Ekenvall, 2008; Kuntjak Ivkovic et al. 2018 & Long et al. 2013). Synen på användning av övervåld varierade i studierna. Både Kuntjak Ivkovic et al. (2018) och Long et al. (2013) fann att övervåld sågs som särskilt allvarligt inom polisen, medan de poliser som deltog i Ekenvalls (2002) studie rangordnade övervåld (*excessive force*) som måttligt allvarligt (Ekenvall 2008; Kuntjak Ivkovic et al. 2018 & Long et al. 2013).

Villigheten att anmäla en kollega för tjänsterelaterad brottslighet har en stark korrelation med hur grovt brottet anses vara, då respondenterna angav att de skulle anmält en kollega för stöld eller dödligt övervåld i väldigt stor utsträckning (Ekenvall 2002 & Kuntjak Ivkovic et al. 2018). I Porter & Prenzlers (2016) studie uppmärksammades det att de poliser som skattat handlingar som mindre allvarliga än majoriteten av respondenterna även angav lägre grad av sannolikhet att de hade anmält en kollega för sagda handling. En annan faktor som påverkade villigheten att anmäla var den enskilde polisens uppfattning om dennes kollegor hade anmält samma händelse, vilket tyder på att det finns en tyst överenskommelse kring vilka brott som borde anmälas (Kuntjak Ivkovic et al. 2018).

Ekenvall (2002; 2008) fann att majoriteten av poliserna angav att deras grad av intolerans till brott och deras villigt att anmäla var högre, eller minst lika hög, jämfört

med deras kollegor. Porter & Prenzler (2016) och Long et al. (2013) fann liknande resultat. Ekenvall (2002) menar att graden av intolerans och villighet att anmäla hos den enskilde polisen snarare kan utläsas i deras skattning av kollegornas värderingar.

Rodriguez (2018) undersökte den generella syn som poliser har på tjänsterelaterad brottslighet. Resultatet visade att polisen som grupp ser på dessa typer av brott som aktiva handlingar som sker genom självrationisering. Poliserna ansåg även att sannolikheten att begå brott i tjänst hade ett samband med den enskildes kunskaper om rätt och fel. (ibid.)

1.7.3 Sammanfattning

Utifrån den tidigare forskning som presenteras ovan går det att dra ett antal slutsatser. Det fokus som majoriteten av forskarna valt att utgå från är polisens attityd till en *kollegas* hypotetiska brott, och graden av dess allvarlighet. Flera av studierna har syftat till att undersöka poliskårens tystnadskultur, avseende hur den är uppbyggd och fungerar. Enbart en studie undersöker huruvida respondenten själv har begått ett tjänsterelaterat brott och hur detta eventuellt kan vara kopplat till den enskildes självkontroll. Ingen av studierna undersöker närmare orsaker till att poliser begår brott i tjänst eller polisens attityd till sitt begångna brott.

Det är möjligt att, utifrån presenterade studier, dra vissa paralleller till den enskildes uppfattning av dennes egna handlingar, men sådana typer av slutsatser påverkar validiteten negativt. Detta på grund av att studiernas huvudsakliga syften skiljer sig från syftet med denna uppsats. Därför råder det fortfarande en kunskapslucka gällande enskilda polisens attityder och rättsmedvetande i relation till sina brott, samt deras rationaliseringsprocess kring handlingen. Dessutom saknas det i dagsläget tillräckligt med studier vars utgångspunkt är svensk kontext. Forskningen täcker idag således en del av fältet bestående av polisens uppförande, dess tjänstefel och andra begångna brott, men det finns ett flertal kunskapsluckor avseende varför brotten begås och hur poliserna förklarar sig.

2 Teoretiskt ramverk

För att identifiera och analysera uttryck, som speglar ett enskilt rättsmedvetande, krävs en teori som har potential att förklara såväl den brottsliga handlingen, som rationaliseringsprocessen på individnivå.

Neutraliseringstekniker (*techniques of neutralization*) var David Matzas kritiska svar på strainteorier, då han ansåg att avvikande beteende inte endast härstammar från social status och frustration. Teorins syfte var att finna förklaringar till ungdomsbrottslighet och Matza förde denna teori framåt i samarbete med Gresham Sykes. De utgick från att gärningsmannen inte nödvändigtvis förkastar samhällets generella värderingar, utan att det uppstår diskrepanser mellan dessa och individens egna underliggande värderingar. När de avviker från samhällets värderingar behöver gärningsmannen metoder för att rättfärdiga dem. (Akers 1997, s.84; Newburn 2017)

I det som kom att benämnas neutraliseringsteorin finns spår av minst två sedan tidigare uppmärksammade teorier. Den första är social kontroll (Newburn 2017, s. 211), Sykes & Matza påstod att den sociala kontroll som sociala normer upprätthåller försvagas med hjälp av neutraliseringstekniker, då de tillåter individer att rationalisera och rättfärdiga brottsligt beteende (1957, s. 669). Den andra teorin är *rational-choice*, utifrån vilken gärningsmannen innan handlingen, överväger dess för- och nackdelar. Individen kan även i kombination med rättfärdigande motiveringar övertala sig själv att handlingen inte är felaktig eller omoralisk och på så vis underlätta hanteringen av de psykologiska konsekvenser som handlingen eventuellt medför. Dock kom Sykes & Matza fram till att även detta, inte alltid hjälper individen att hantera det dåliga samvetet. Vidare tog Sykes & Matza avstånd från de teorier som ansåg att det fanns en framträdande skillnad mellan kriminella och icke kriminella individer (Newburn 2017, s. 249). De ville istället finna en förklaring till varför individer som vanligtvis lever ett ordnat liv, tidvis begår brott. Teorin har därför varit populär när det kommer till att förklara så kallade *white-collar crimes* eller *crimes of the powerful*, det vill säga det som i Sverige vanligtvis kallas för manschettbrottslighet. Detta inkluderar bland annat brott som kräver någon typ av "insider knowledge", eller brott där gärningsmannen redan kan förväntas ha befunnit sig på brottsplatsen (ibid., ss. 249, 403). Exempelvis har neutraliseringstekniker använts

som utgångspunkt för att undersöka hur anställda vid tillsynsmyndigheter rationaliserar sina handlingar när de bryter mot anmälningsplikten (Sarnecki 2009, s. 241).

Sykes & Matza (1957) konstaterade fem huvudtyper av rättfärdigande motiveringar (neutraliseringstekniker), vilka var; (1) förnekande av ansvar, (2) förnekande av skada, (3) förnekande av offret, (4) fördömande av de som fördömer, och (5) hänvisning till högre lojaliteter (211). De baserade dem på följande motiveringar:

1. Förnekande av ansvar (*The Denial of Responsibility*). Sykes & Matza utgår från Justice Holmes konstaterande, att samhället vid skuldbeläggning skiljer mellan de handlingar som skett av misstag och de som skett medvetet. Kategorin omfattar dock mycket mer än individens försök att påstå att handlingen varit ett oavsiktligt fel. Bland annat innefattas även de rättfärdiganden som individen åberopar då han anser att situationen har varit utom hans kontroll, eller att han blivit hjälplöst indragen i den. Även rättfärdiganden, som ger individen möjlighet att distansera sig från den skuld som sociala normer normalt sett hade tillskrivit honom, omfattas av denna teknik. Individen väljer att se sig själv som ett offer för situationen istället för en egen drivande kraft. Förnekandet kan exempelvis ha utgångspunkt i att individen var ovetandes om att handlingen var fel. (1957)

2. Förnekande av skada (*The Denial of Injury*). Att individen utvärderar hur fel hans handling är, är ett sätt att förneka att handlingen medfört någon skada. Detta kan göras genom att till exempel skilja på de handlingar som är brott på grund av att de anses moraliskt felaktiga (*mala in se*), och handlingar som är brott men inte anses vara det (*mala prohibita*) (s.667). Trots att han är medveten om att handlingen går emot lagen, avskriver han handlingen som ett brott. Förnekandet kan exempelvis vara att brottet inte påverkade någon utomstående, eller att ägaren till den egendom som skadades har råd att betala för reparation. (Sykes & Matza 1957)

3. Förnekande av offret (*The Denial of the Victim*). Denna kategori innefattar de rättfärdiganden där individen medger att han på något sätt vållat skada, eller att det genom handlingen existerar ett offer. Han anser dock att handlingen under omständigheterna inte var fel, och att det så kallade offret på något sätt fått vad den förtjänat. Det kan även vara så att gärningsmannen upplever en såpass stor distans till offret, att offret upplevs som obefintligt. Detta kan bland annat vara fallet vid brott där

gärningsmannen inte på något sätt kommer i kontakt med offret eller inte utsätts för dennes reaktion på handlingen. (Sykes & Matza 1957)

4. Fördömandet av de som fördömer (*The Condemnation of the Condemners*). Rättfärdigandet kan göras genom att förflytta fokus från den egna brottsliga handlingen till handlingar utförda av de som fördömer gärningsmannen, det vill säga att individen uppmärksammar handlingar av de som ifrågasätter honom, istället för att ursäkt eller förneka sina egna handlingar. Detta kan bland annat göras genom att erkänna handlingen men hävda att det polisen gör genom att anhålla honom är värre. (Sykes & Matza 1957)

5. Hänvisning till högre lojaliteter (*The Appeal to Higher Loyalties*). En gärningsman behöver inte nödvändigtvis förkasta eller motsätta sig rådande sociala normer, men kan genom att hänvisa till en, vid tillfället, högre lojalitet neutralisera den sociala kontroll som sociala normer vanligtvis har. Gärningsmannen kan se sig själv i ett dilemma, som tyvärr måste lösas på bekostnad av laglydighet. Detta kan bidra till att lagbrott rättfärdigas av att handlingen upprätthållit en lojalitet som vid den tidpunkten upplevdes som viktigare. (Sykes & Matza 1957)

Det finns en hög grad av relevans i att applicera neutraliseringsteorin på den enskilde individens rättsmedvetande, i detta fall polisens. Det grundar sig bland annat i det faktum att rationalisering och ett rättfärdigande av en handling eller ett beteende enligt Akers är ett mänskligt drag, och därmed finns hos majoriteten av befolkningen (1997, s. 84). Således även hos poliser. Den bidrar även till en kategorisering, av ursäktande, och rättfärdigande uttryck och förklaringar.

Neutraliseringstekniker utgår dock från de metoder som en individ använder *inför* en handling (Sykes & Matza 1957), vilket kan skapa potentiella svårigheter. Enbart den enskilde individen har full vetskap om sina motiv, vilket gör att det inte går att säkerställa riktigheten i de förklaringar som individen ger i efterhand. Teorin kräver således att forskaren förlitar sig på att individen talar sanning. Denna nackdel är dock inte unik för teorin och därför bedöms neutraliseringsteorin likväl vara av relevans.

3 Metod

Uppsatsen har en kvalitativ ansats, då syftet är att uppmärksamma enskilda polisers rättsmedvetande och således fokuserar på enskilda förklaringar och åsikter. De metoder som har valts för datainsamling och analys är därför av kvalitativ karaktär, och bedöms vara bäst lämpade för att besvara frågeställningen.

På grund av den kvalitativa ansatsen har arbetsmodellen som använts varit relativt flexibel (Bryman 2011, s. 366). Detta innebär att uppsatsens frågeställningar, material, analys och teoretiska utgångspunkt har arbetats fram i symbios med varandra. Istället för att fastslå en viss frågeställning eller teoretisk utgångspunkt tidigt i processen, har materialet och dess innehåll fått forma de slutgiltiga frågeställningarna och vilken teori som anses mest lämplig.

3.1 Datainsamlingsmetod

Den metod som har använts för att samla in material är dokumentinsamling av sekundärdata, det vill säga material skapat av annan part, i andra syften. Materialet består av domslutsprotokoll och förhørsprotokoll ur förundersökningar. En fördel med denna typ av material är att det är möjligt att få fram mycket data till en låg kostnad (Denscombe 2010, s. 220). Majoriteten av de domslutsprotokoll som har samlats in har inte medfört några utgifter. En annan fördel med denna typ av dokument är att de är offentliga och att vem som helst har rätt att ta del av dem. Dock innebär inte det faktum att ett dokument är offentligt att det per automatik innehåller fullständig information, då de skapats i ett annat syfte än uppsatsens, och därför har olika typer av information fått varierande utrymme (Bryman 2011, s. 502; Denscombe 2010, s. 226). Vissa domslutsprotokoll innehåller utdrag från förhör ur förundersökningar, medan andra enbart innehåller information om huruvida den åtalade har erkänt eller förnekat brott. För att komplettera bristen på information, har förhørsprotokoll för vissa fall begärts ut. De domslutsprotokoll som innehåller tillräckligt med information om den enskilde polisens förklaring till sitt agerande har inte bedömts behöva denna typ av komplettering. En annan aspekt som tagits i beaktande gällande dokumenten är att innehållet i viss utsträckning är rättsväsendets tolkningar av polisernas uttalanden. Således finns det en sannolikhet att de återgivna förklaringarna är feltolkade eller att en polis har blivit

felciterad. Denna sannolikhet bedöms vara större i domslutsprotokollen, då polisernas förklaringar sammanfattats, till skillnad från i transkriberade förhör.

Beslutet att använda dokumentinsamling grundades på att uppsatsen undersöker hur enskilda poliser förklarar sina brott. Dessa förklaringar bedömdes kunna återfinnas i offentliga dokument, som skapats i samband med rättsprocessen. Dokumenten har även skapats relativt nära i tid till när brotten begicks, vilket innebär att den enskilde polisens minne inte hade påverkats lika mycket av yttre och inre omständigheter, till skillnad från om dokumenten hade skapats idag (Granhag & Christianson 2008). Om materialet skulle ha skapats idag finns det även en sannolikhet för att den enskilde polisen hade gett andra förklaringar till sina handlingar.

Alternativa insamlingsmetoder som övervägts för denna uppsats är enkätundersökningar och intervjuer med poliser som begått tjänsterelaterade brott. Valet att inte använda någon av dessa metoder grundar sig i tre anledningar. Den första är att det i detta fall finns en kvalitativ frågeställning och därför ligger det inget större intresse i att samla in de stora mängder kvantitativt material som en enkätundersökning hade genererat. Den andra anledningen är att urvalet hade behövt omfatta även icke-dömda poliser, vilket hade medfört att stora mängder ej relevant material skulle ha samlats in. Den tredje anledningen är att ämnet anses vara av känslig natur för de berörda poliserna, vilket sannolikt skulle ha medfört stora svårigheter med att få tillgång till individer som varit villiga att intervjuas. Sannolikheten att individen skulle ge ärliga och relevanta svar anses dessutom vara låg. Insamlade dokument är således en bättre metod i ett syfte att besvara denna kvalitativa frågeställning, då de bidrar med en stor mängd kvalitativa data och att de anses ha en hög trovärdighet och således hög reliabilitet.

3.1.1 Urval

Allt material som har använts i uppsatsen har samlats in i syfte att besvara frågeställningen, vilket innebär att urvalet är målstyrt (Bryman 2011, s. 350). Materialet består därför enbart av dokument som motsvarar de avgränsningar som gäller för uppsatsen, såsom att brottet är begånget av en polis i relation till dennes tjänst och har lett till ett erkännande eller fällande dom. Dessa avgränsningar gäller för både domslutsprotokoll och förhørsprotokoll.

En annan faktor som har avgjort urvalet är vilka fall som det dels funnits kännedom om, dels vilka fall som har kunnat lokaliseras. Urvalet för uppsatsen är således en kombination av förbestämda kriterier, vetskap om vilka fall som finns och tillgänglighet.

3.1.2 Insamlingsprocess

Insamlingen av materialet har varit en flexibel process som växlat mellan att söka efter fall av relevans och att lokalisera dokument. I majoriteten av alla fall har vetskapen om ett falls existens funnits innan relevanta dokument har samlats in. I ett fåtal fall har vetskapen om ett fall inte funnits innan materialet lokaliserades, vilket har skett genom sökningar på *Infotorg Juridik* med hjälp av kombinationer av olika brottsrubriceringar med ordet "polis". Nedan presenteras tillvägagångssätten.

Vetskap om fall har erhållits på tre sätt:

1. Läsning i boken "polismål" av Annika Norée (2011)
2. Sökning på *Google* efter nyhetsartiklar om poliser misstänkta för brott
3. Sökning på *Infotorg Juridik* med hjälp av kombinerade sökord

Materialet har samlats in på tre sätt:

1. Genom kontakt med berörd allmän domstol eller SU
2. Via rättsdatabasen *Infotorg Juridik* med hjälp av kombinerade sökord
3. Genom kontakt med journalister som skrivit om det aktuella fallet

I början av processen låg fokus främst på att samla in domslutsprotokoll, men en noggrann genomläsning av det material som dittills hade samlats in gav insikt om att ett flertal av domslutprotokollen saknade relevant information. Det beslutades då att förhørsprotokoll skulle samlas in som ett komplement. Alla förhör, utom två har begärts ut genom mejlkontakt med SU. Övriga två har samlats in genom kontakt med journalister som skrivit artiklar om berörda fall.

När insamlingsprocessen var avslutad hade 17 fall samlats in, varav majoriteten av alla dömda poliser var män. Fallen består av 16 fällande domar och förhørsprotokoll ur åtta förundersökningar. Förhör från en förundersökning utgjorde inte ett komplement till en dom. Tillsammans omfattar dokumenten 26 åtal. Vid detta antal bidrog inte fler dokument till att materialet blev fylligare och materialet hade således nått en teoretisk

mättnad (Bryman 2011, ss. 516–517). Även faktorer såsom tidsbegränsningar och att relativt få poliser döms varje år påverkade beslutet att utgå från sammanlagt 24 dokument.

3.1.3 Källkritiska aspekter

Enligt Bryman har Scott (1990) gett fyra aspekter som varje forskare bör ta hänsyn till vid insamling av sekundärdata i form av dokument, vilka är autenticitet, trovärdighet, representativitet och meningsfullhet (2011, s. 489).

För att säkerställa autenticitet har insamling av material främst skett genom kontakt med berörd domstol och SU samt via rättsdatabasen *Infotorg Juridik*. I de fall som materialet har samlats in via kontakt med journalister har autenticiteten av dokumenten kunnat fastställas då de är offentliga och arkiveras genom unika mål- eller ärendenummer. Dokumenten är dessutom signerade, vilket möjliggör kontakt med ansvarig.

Då samtliga dokument är offentliga har de kunnat granskas av såväl enskilda individer som organisationer. Baserat på möjligheten till granskning bedöms därför innehållet i materialet vara trovärdigt.

Gällande representativitet är dokumenten typiska för sitt slag, då det inom juridiken finns mallar för hur en dom ska protokollföras (Ivars, 2016). Dock är varje domslutsprotokoll eller förhørsprotokoll unikt även om de utgår från samma struktur och avhandlar liknande brott. Detta gör att innehållet inte nödvändigtvis är representativt, även om dokumentet i sig är det. Då uppsatsens syfte inte är att skapa en generell bild av hur poliser förklarar sina brottsliga handlingar, är detta inget problem.

Meningsfullhet avser om innehållet är begripligt och tydligt förmedlar sitt budskap (Bryman 2011, s. 489; Denscombe 2010, s. 222), vilket det bedöms vara. Denna bedömning utgår delvis från att materialet anses vara autentiskt, trovärdigt och i viss utsträckning representativt. Särskilt förhørsprotokollen har innehållit meningsfullt material där uttryckta förklaringar tydligt har kunnat identifieras.

3.2 Analyismetod

De delar av materialet som har varit av intresse under analysprocessen har varit direkta yttranden eller sammanfattningar av hur poliserna har beskrivit och förklarat brotten. All text som har kunnat tolkas som uttryck för orsaker till att handlingen har begåtts har därför inkluderats.

En kvalitativ innehållsanalys av materialet har gjorts för att identifiera mönster (Bryman 2011, s. 505) i form av förklaringar som speglar aspekter av rättsmedvetande. Valet att utgå från en kvalitativ analysmetod motiveras med att den data som materialet innehåller är av kvalitativ art, bestående av ord och individuella tankegångar (Denscombe 2018) samt att specifika uttryck skulle identifieras. En fördel med innehållsanalys är att materialet ges stort utrymme att påverka kodningsarbetet (Boreus & Kohl 2018), vilket underlättade när det uppmärksammades att flera av förklaringarna inte passade in i Sykes & Matzas (1957) tekniker. Andra fördelar är att metoden går att applicera på alla typer av texter (Denscombe 2018), vilket underlättat då analysen utgår från två typer av texter; förhör och domslutsprotokoll.

Nackdelar med metoden är att de enheter som analyseras plockas ur sin kontext, vilket kan leda till att sammanhanget försvinner (Boreus & Kohl 2018). Vid innehållsanalys kan även nyanser i materialet eller underförstådda meningar lätt gå förlorade (Denscombe 2018). För att förhindra detta har en avsändarorienterad strategi (Bergström & Boréus 2018) använts, där utgångspunkten varit det som har uppfattats vara polisens budskap. Vid analys och kodning har hänsyn även tagits till den kontext som polisen utgått från, för att minimera risken att budskapet misstolkas eller översimplifieras.

Ett vanligt problem inom samhällsvetenskapen är att det saknas exakta verktyg för att analysera just det forskningsproblem som en studie ämnar undersöka, vilket gör att tillgängliga verktyg får anpassas utifrån studiens unika behov (Bergström & Boreus 2018). Innehållsanalys bedömdes vara den mest lämpade metoden för denna uppsats, men alla steg som litteraturen beskriver har inte genomförts. Exempelvis skapades inget konkret kodschema, då de förklaringar som funnits i materialet är av så pass varierande former att ett schema främst skulle ha begränsat arbetet. Vid kodning har istället ett antal variabler varit utgångspunkten, såsom om polisen erkänner eller nekar till brott.

Variablerna har bestämts utifrån definitionen av rättsmedvetande, och Sykes & Matzas (1957) neutraliseringstekniker.

3.2.1 Analysprocess

Innan analysen genomfördes en kodning av materialet, vilken skedde i fyra steg. Första steget var att plocka ut och sammanfatta det som tolkades vara de uttalanden som förklarade varför polisen begått brottet och kategorisera dem utifrån brottsrubriceringarna. Syftet var att få en tydlig överblick och undersöka om det gick att identifiera mönster mellan typen av brott, och uttalad förklaring. Detta har under processen uppdaterats i och med upprepade genomgångar av materialet.

Nästa steg innebar en kategorisering av de åtal där poliserna erkänt, respektive nekat till brott. Vid denna indelning var förklaringarna fortfarande även kategoriserade efter brottsrubricering. Det betyder att de flesta kategorier av brottsrubriceringar delades upp i två, det vill säga i *erkänner brott* och *förnekar brott*.

I det tredje steget noterades inga specifika samband mellan vilket typ av brott som begåtts, och vilken typ av förklaring som getts, varav en sammanslagning av brottsrubriceringarna gjordes. Detta betydde att alla förklaringar endast var indelade i erkännande och förnekande. Därför beslutades det att brottsrubriceringarna skulle tas bort, och alla liknande förklaringar skulle slås ihop till kategorier av liknande förklaringar.

I det sista steget inkluderades teorin. Kategorierna av förklaringar sorterades in i olika typer av neutraliseringstekniker, där utgångspunkten var Sykes och Matzas (1957) fem typer. I de fall förklaringarna inte överensstämde med deras kriterier, identifierades nya typer av tekniker. Dessa uppkallades efter det som tolkats vara förklaringens budskap. I samband med identifikationen av dessa tekniker kom insikter om att somliga förklaringar passade bättre in i dem, än i Sykes och Matzas tekniker. Under denna process gjordes även nya bedömningar gällande vissa av förklaringarnas budskap, och de flyttades mellan de olika kategorierna.

När kodningen resulterat i två huvudkategorier, *erkänner* respektive *förnekar brott*, och förklaringarna hade sorterats i neutraliseringstekniker, påbörjades analysen av hur sagda förklaringar speglar aspekter av polisernas rättsmedvetande. Detta gjordes genom

att tolka innehållet i förklaringarna utifrån rättsmedvetandets tre grundstenar. Användandet av teorin bidrog till att uppmärksamma hur rättsmedvetandet hos poliserna speglades genom deras uppfattning eller tolkning av deras handling i relation till lagen.

3.3 Validitet & Reliabilitet

För att en studie ska vara användbar för sitt forskningsfält krävs det att studien har god validitet och reliabilitet.

Reliabilitet, som avser hur tillförlitligt material och metod är, graderar möjligheten att replikera studien och få liknande eller samma resultat (Denscombe 2010, s. 298). Vid kvalitativ forskning är detta svårt, då dessa typer av studier vanligtvis inte eftersträvar generaliserbarhet, utan beskrivningar av individuella upplevelser (Bryman 2011, s. 352). Kvalitativ forskning utförs därför ofta genom tolkande ansatser, med resultatet att författarnas värderingar och uppfattningar kan påverka såväl val av data som analys (Denscombe 2010, ss. 237–238). Reliabiliteten i denna uppsats är således kompromissad i den mån att såväl kodning som analys är en produkt av författarnas tolkningar. Vad som dock stärker reliabiliteten är att materialet består av offentliga dokument, vilket ger andra forskare full tillgång till samma material. Typen av material ökar även den externa reliabiliteten, då materialet som har använts återkommande skapas enligt liknande procedurer. Detta möjliggör en replikering av studien på material från andra kontexter såväl tidsmässigt som rumsligt.

Validitet avser giltigheten i en studie gällande såväl metod-, material- och teorival som resultat och tolkning av desamma (Bryman 2011, s. 274). För att uppnå hög validitet krävs därför att beslut tas med hänsyn till studiens syfte och forskningsfråga. Val av material och insamlingsmetod har därför baserats på att domslutsprotokoll och förhørsprotokoll bland annat består av misstänkta gärningsmäns uttryck, vilket är det uppsatsen syftar till att undersöka. Beslutet att använda Sykes & Matzas (1957) neutraliseringsteori grundades på teorins lämplighet i relation till metodval och material, samt att den bedömdes bidra med adekvata perspektiv vid analysen. Uppsatsen gynnas av neutraliseringsteorin (1957), då den bidrar till att utveckla budskapet av individers förklaringar till varför de begått ett brott, och således belyser ett rättsmedvetande. För

att säkerställa att teorin inte begränsade resultatet och gav en för simplifierad bild av polisernas rättsmedvetande tilläts det material som inte passade in i neutraliseringsteknikerna egna typer av tekniker. Genom detta har risken för att förvränga eller anpassa förklaringarnas budskap minimerats.

Faktorer som kan påverka validitet och reliabilitet i kvalitativ forskning är i vilken utsträckning som forskaren påverkar resultatet genom att vara jävig eller låta sin förförståelse få för stor inverkan på tolkningsarbetet (Denscombe 2010, s. 298). Trots ansträngningar går det dock inte att undkomma en viss grad av påverkan från forskarens sida. Författarna har i denna uppsats utgått från en avsändarorienterad strategi för att minimera färgning av resultatet och, i så stor utsträckning som möjligt, tolkat utifrån vilket budskap avsändaren ville förmedla. En annan faktor är att bedöma äktheten i polisernas förklaringar. Reliabiliteten kan påverkas av sannolikheten att polisernas uttalanden egentligen är efterkonstruerade ursäkter, eller att domslutsprotokoll innehåller felaktiga eller feltolkade citat. I händelse av detta påverkas validiteten, då uttrycken inte speglar studiens syfte. Denna omständighet förekommer inom kvalitativ forskning där utgångspunkten är material som utgår från individers uppfattning (Bryman 2011, s. 491 & Denscombe 2010, s. 233). Författarna har valt att förhålla sig till detta faktum genom att utgå från att oavsett vilka förklaringar som ges, bedöma att de trots allt speglar delar av rättsmedvetandet.

3.4 Etiska överväganden

Varje forskare ska ta hänsyn till forskningsetiska principer gällande transparens, avidentifiering av de inblandade och säkerställandet av att ingen enskild individ kan riskera att ta skada av forskningsstudien (Lindstedt 2019). Det material som denna uppsats utgår från består av data som å ena sidan är offentlig och kan begäras ut av vem som helst, å andra sidan innehåller information som är av känslig natur för berörda parter. På grund av detta är uppsatsen formulerad på ett sådant sätt att den dels ska kunna visa på transparens, men även, genom etiska överväganden, säkerställa att de individer som förekommer i materialet är avidentifierade.

De poliser, offer och andra inblandade som förekommer i materialet har blivit avidentifierade genom att följande information har tagits bort:

- a) namn
- b) kön, alla poliser benämns som "han"
- c) tid då brott(en) har begåtts
- d) geografisk plats som brott(en) har begåtts på och
- e) vilken domstol som har hanterat ärendet

Då rättsfallen består av ett skiftande antal åtal och brottsrubriceringar hade hänvisningar till fullständiga rättsfall kunnat förenkla identifiering. För att förhindra detta har ett internt referenssystem skapats för uppsatsen när det gäller hänvisning till rättsfallen. I texten används begreppet "åtal" följt av en bokstav (a, b, c). Genom denna åtgärd försvåras möjligheten att koppla åtal, från samma rättsfall, till varandra.

På grund av frågeställningen är en fullständig avidentifiering dock inte möjlig, bland annat då somliga förklaringar kräver bakgrundsinformation.

4 Sammanfattning av empiri

Det insamlade materialet har reducerats till data bestående av polisens uttryckta förklaringar till varför de begått brott. Ett kännetecken för samtliga förklaringar är att de innehåller olika former av ursäktande eller förmildrande omständigheter. Uttrycken har kategoriserats och kodats till att bestå av 36 olika sammanfattningar (se bild 2). Förklaringarna som utgör dessa sammanfattningar, beskrivs utförligare i analysen av dem.

Sammanfattningar	
Trodde jag hade rätt att göra så	Det var för att hjälpa en vän
Visste inte att man inte fick	Jag behövde för privat bruk
Någon annan godkände min handling	Det var för att underlätta för mig själv
Hade druckit alkohol	Det var nödvändigt eller relevant för arbetet
Det har skett av misstag	Det gick inte till så
Det var på grund av yttre omständigheter	Bedömde att jag gjorde rätt
Jag kände mig hotad	Bedömde att det inte innefattades av lagen
Psykiskt mående	Ville förmedla mitt mående
Har haft en jobbig privat situation	Ville föra över mina känslor på någon annan
Jag brukar inte göra såhär	Det var underförstått vad jag menade
Jag var upprörd, stressad eller förvirrad	Sådant sker ofta i den miljön
Jag utgick bara från mig själv	Jag har ett missbruk
Hade inte tänkt använda mig av informationen	Det var spontant
Det skadade ingen	Det blev en vana
De får skylla sig själva	Trodde det var okej
Hen ville göra mig till ett offer	Det var lättillgängligt
Hen hade ett intresse att skada mig	Det var för min ekonomi
Det var en utmaning och spännande	Det var på grund av nyfikenhet

Bild 2

5 Analys och resultat

I detta kapitel presenteras analysen av materialet. Alla förklaringar har delats upp i två huvudkategorier: *förnekar* och *erkänner brott*. Uppdelningen motiveras av att polisens inställning till brottet bedöms påverka hans förklaringar och därmed det rättsmedvetande som uttrycks. Innehållet i huvudkategorierna har sorterats in i sammanlagt åtta neutraliseringstekniker. Fem av dessa är hämtade från Sykes & Matza (1957) och resterande tre identifierades i samband med skrivandet av uppsatsen. Dessa tre tekniker är *hänvisning till egen kunskap*, *hänvisning till socialt (sam)spel* och *alternativt händelseförlopp*.

Varje huvudkategori redovisas separat, och sorteringen av förklaringarna förtydligas och motiveras. Varje teknik återintroduceras först kort. Därefter presenteras åtalen för att ge läsaren den bakgrundsinformation som behövs för att förstå dels innebörden av den enskilde polisens förklaring, dels varför förklaringen bedömts tillhöra denna teknik. I slutet av varje teknik analyseras om, i vilken utsträckning och hur, polisernas förklaringar speglar deras rättsmedvetande. Vissa åtal återkommer i flera tekniker eller inom en teknik, då polisen antingen gett flera förklaringar till sitt brott, eller att åtalet omfattar flera brottstillfällen. Huvudkategorin avslutas med en sammanfattning av hur rättsmedvetandet har speglats i samtliga neutraliseringstekniker.

I åtal I och Y har inga förklaringar identifierats och därför presenteras de inte i analysen.

5.1 Förnekar brott

Under denna rubrik presenteras alla förklaringar där polisen antingen har förnekat handlingen och därmed brottet eller erkänner handlingen men förnekar brott.

5.1.1 Förnekande av ansvar

Sykes & Matzas (1957) första typ av neutraliseringsteknik är *förnekande av ansvar*. Här har förklaringar från 13 åtal kategoriserats, fyra undergrupper har identifierats. Det som karakteriserar alla uttalanden är att poliserna på något sätt avsäger sig eller förminskar sitt ansvar i den handling de begått.

Första undergruppen avser *åtal Z*, där polisen hänvisade till att han trodde att han hade rätt att begå den handling han dömdes för gällande vapenbrott. Polisen trodde sig **“haft rätt att inneha vapen”**, även utanför tjänst (s. 6).

Nästa undergrupp inkluderar de förklaringar där polisen lade över ansvaret på någon eller något annat. I *åtal M, P, Q* och *S* lades en del av ansvaret över på en annan individ. Polisen i *åtal M*, som fälldes för tjänstefel, hänvisade till att han fått ett godkännande från sin kollega att **“det var helt okej”** att gå iväg för att ringa ett privat samtal (s. 25). *Åtal P* och *Q* avser olaga hot, respektive hot mot tjänsteman, där en kollega fått hotfulla meddelanden skickade till sig. Kollegan beskyldes för att ha **“gjort en kovändning”** gällande ett beslut och att kollegan inte ringde upp polisen när hoten skickades (s. 9). Polisen menade därför att kollegan var åtminstone delvis ansvarig för hans beteende, eftersom **“problemet varit löst”** och han skulle slutat vara hotfull om kollegan hade ringt (ibid.). I *åtal S*, som rör sexuellt ofredande, uppfattade polisen **“kanske att det var en invit när [offret] böjde sig fram”** (s. 10). Polisen i *åtal S* förklarade även sina handlingar med att han, vid tillfället, varit onykter, en förklaring som även används i *åtal P* och *Q*. I de två sistnämnda åtalen uttryckte polisen att **“han hade inte skrivit på samma sätt om han hade varit nykter”** (s. 10). Polismännen som dömdes i *åtal A, T* och *W*, avseende dataintrång, ofredande och stöld, berättade att orsaken till deras handlingar berodde på yttre omständigheter som de hävdade varit utom deras kontroll. Dessa yttre omständigheter omfattar att historik sparas i polisens datasystem, vilket medförde att det för polisen i *åtal A* **“kan vara fråga om misstagsslagningar”** (s. 32); utformningen av ett rum i *åtal T*, som ledde till att **“det kan vara så att han kom att nudda vid [offret]”** (s. 10) och att polisen i *åtal W* **“var utsatt för hot från kriminella element”** i staden där han arbetade (s. 6).

Den tredje undergruppen avser personliga faktorer. Majoriteten av poliserna hänvisade till att de hade upplevt att **“[han]bestört fick reda på att han förekom i bland annat misstankeregistret”** (*Åtal B*, s. 5), rörande dataintrång, **“det var väldigt mycket bara”** (*åtal L*, s. 3) gällande tjänstefel och att **“jag var ju grymt förvirrad”** (*åtal V*, s. 2) rörande olaga förfogande. Poliserna i *åtal P, Q* och *S* påtalade att de hade mått psykiskt dåligt en tid innan brotten skedde, vilket hade påverkat dem. *Åtal U*, rörande rattfylleri, innehåller hänvisningar till att **“det har varit en jobbig period”** (s. 56).

I åtal A; D och G, alla gällande dataintrång, hänvisade poliserna till att slagningarna krävts i samband med deras tjänst. Polisen i åtal D **“anser själv att detta inhämtande av information var för att genomföra en viss arbetsuppgift; nämligen att kunna undervisa med bibehållen auktoritet”** (s. 222). I åtal A och G hänvisade även de poliserna till att slagningarna varit tjänsteåtgärder. I de flesta fall motiverades slagningen med att han **“skulle kolla om [individen] var efterlyst”**, eller att det var **“en ganska vanlig rutin”** (Åtal G, ss. 96, 119). Det var även genom invändningar som att han **“genomfört sökningarna i anledning av ett fordonsstopp”** och för att utreda om **“[individen] var den [individen] påstod sig vara”** (Åtal A, s. 29), trots att det saknades bevis på att fordonsstoppet alls hade genomförts. De två poliserna i åtal A och D uppgav att de var medvetna om att vissa slagningar inte är tillåtna att göra.

För att sammanfatta denna kategori består den av förklaringar där orsaken till brotten anges vara bland annat alkoholförtäring, att någon annan bär ansvaret, att det förekommit starka känslor, yttre omständigheter, eller att handlingen var nödvändig i tjänsten. Poliserna har på olika sätt försökt förminska eller helt avsäga sig ansvaret för sina handlingar, och därför har deras förklaringar sorterats som förnekande av ansvar enligt Sykes & Matzas (1957) teori.

Uttalanden från poliserna i åtal A, D, G, M, S och Z tyder på att poliserna alla trodde att det av olika anledningar var godkänt att handla så som de handlade. Således uppfattas det finnas diskrepanser mellan lagens syfte och polisens kunskap om lagen eller hans tolkning av när lagen gäller. Deras rättsmedvetande inkluderar således felaktig kunskap om eller en felaktig tolkning av lagen.

I åtal B, L, P, Q, V & W hänvisade poliserna endast till personliga eller yttre omständigheter, vilket skulle kunna tyda på ett rättsmedvetande som inkluderar rätten att själv tolka när lagen kan kompromissas, och det således förekommer en lägre grad av ansvar.

5.1.2 Förnekande av skada

Matza och Sykes (1957) andra typ av neutraliseringstekniker är *förnekande av skada*. I denna kategori har det identifierats förklaringar från två olika åtal som båda anses syfta till att handlingarna var okej, då det inte uppstod någon egentlig skada.

I *åtal B*, rörande dataintrång, hade polisen **“förnekat att han uppsåtligt gjort sig skyldig till brott; detta på den grunden att han inte haft för avsikt att använda informationen”** (s. 5) trots att han visste att slagningen han gjorde inte var tillåten. Även i *åtal N*, brott mot tystnadsplikten, berättade polisen **“att han var medveten om att en polisman inte får röja uppgifter ur en pågående förundersökning men att han inte tyckte att han röjde sådana uppgifter och att det i vart fall inte gjorde någon skada.”** (s. 32).

En av grunderna till denna kategori finns, enligt Sykes & Matza, i distinktionen mellan handlingar som anses vara omoraliska och därför är olagliga (*mala in se*) och handlingar som är olagliga av andra anledningar (*mala prohibita*) (1957, s. 667). Gärningsmannens försvar är att handlingen inte orsakade någon egentlig skada, och därför inte borde betraktas som ett brott, vilket var fallet i *åtal B* och *N*.

I dessa fall går det att uppmärksamma ett rättsmedvetande då poliserna gjorde aktiva tolkningar gällande vilka situationer som inte omfattas av lagen. Därmed uppfattas polisernas rättsmedvetande bestå av riktig kunskap om lagen, men att de ansett sig fria att tolka när lagen inte gäller.

5.1.3 Förnekande av offret

Den tredje typen av Sykes & Matzas (1957) neutraliseringstekniker är *förnekande av offret*, vilken kännetecknas av att gärningsmannen inte erkänner att individen som blivit utsatt för brott är ett offer, då förövaren anser att individen på något sätt förtjänat det som skett.

I *åtal R* blev en polis dömd för sexuellt ofredande. Han förklarade sin handling med att om individen som utsatts för brottet inte befunnit sig på platsen just då, hade handlingen inte ansetts vara ett brott. Polisen uppgav att han ansåg att **“eftersom [individerna] inte passade tiden och därtill framförde klagomål på honom fick de skylla sig själva”** (s. 17).

Polisens resonemang tyder på ett rättsmedvetande, där attityden gällande vilka handlingar som ska anses vara brott, påverkas av vem som blir utsatt för det, och i vilken

situation det sker i. Hans rättsmedvetande speglar således att han trots allt har en korrekt uppfattning om lagen, men att hans attityd mot den tillåter omständigheter då handlingen är rättfärdigad.

5.1.4 Fördömande av de som fördömer

Den fjärde typen av neutraliseringstekniker är enligt Sykes & Matza (1957) *fördömande av de som fördömer*, vilket avser att förövaren försöker flytta fokus från sin egen gärning till gärningar begångna av någon annan.

Poliserna i åtal S och T förnekade i förhör att de begått brotten sexuellt ofredande respektive ofredande. Vidare ansåg de att det egentligen var ett av deras respektive offer som anmält dem på falska grunder. Polisen i åtal S hävdade att anmälan mot honom gjordes för att offret velat framställa sig själv på ett mer oklanderligt sätt och han trodde att "[offret] bestämt sig för att göra honom till ett offer" (s. 10). I åtal T hävdade polisen att en av individerna som anmält honom hade "hittat på allt" för att individen hade ett intresse av att skada honom (s. 10).

Det framstår som att poliserna ansåg att det fanns en annan individ som betett sig illa mot dem. Dessa försök att introducera en annan gärningsman, för ett annat brott, avgjorde placeringen av deras förklaringar som tekniken *fördömande av de som fördömer*.

Gällande polisernas rättsmedvetande kan det, i båda fallen, identifieras en kunskap om att det de stått åtalade för är brottsliga handlingar, men att det fanns någon annan som faktiskt begått ett, åtminstone enligt deras uppfattning, eventuellt värre brott, och att det därför inte bara är de som bör anklagas.

5.1.5 Hänvisning till högre lojaliteter

Sykes och Matzas (1957) femte typ av neutraliseringstekniker är *hänvisning till högre lojaliteter*. I denna kategori har förklaringar från fyra olika åtal placerats. Dessa förklaringar karakteriseras av polisens sätt att hänvisa till någonting, som åtminstone vid brottstillfället, ansågs viktigare än att följa lagen.

I *åtal N*, hänvisade polisen, som dömts för brott mot tystnadsplikt, till att han lämnat ut information till utomstående, i syfte att hjälpa en vän. Han ville **“lugna [vännen]”** (s. 33), trots att **“han känner till innebörden av förundersökningssekretessen”** (s. 34),

I *åtal W*, där polisen dömts för stöld, påstod polisen att han inte hade haft uppsåt att stjäla och att tillägnandet hade skett då han ansåg sig behöva stöldgodset för personligt bruk. Polisen, i *åtal Z*, förklarade sitt vapenbrott med att han upplevt sig vara i behov av vapen då han kände sig hotad. Polisens i *åtal D* förklarade slagningen han gjort på sig själv med att **“han fann det dock behändigare att nyttja polisens IT-system för informationshämtande”** istället för att få fram uppgifterna på annat sätt (s. 222).

Gemensamt för förklaringarna i åtalen är att oavsett om polismannen hade vetskap om lagens innebörd, satte han personliga behov framför sin skyldighet att följa lagen. Således ligger hans lojalitet, vid brottstillfället, hos honom själv eller någon annan.

I dessa förklaringar går rättsmedvetandet att identifieras exempelvis genom uppmärksammandet av hur poliserna uttrycker sin kunskap om lagen. Gällande *åtal N* är det tydligt att polisen var medveten om vilka uppgifter man inte får röja, men att han trots detta gjorde en annan bedömning. Således kan hans rättsmedvetande tillsammans med polisens i *åtal D*, tolkas som att de besitter rätt kunskap om lagen, men att deras attityd tillåter nedprioritering av den. I *åtal Z* och *åtal W* ges inga direkta uttalanden gällande vad polisen hade för kunskap om den lag han bröt mot och således är det svårare att identifiera något rättsmedvetande i relation till den. Dock konstaterade tingsrätten i *åtal Z* att kunskapen om att polisen inte har rätt att inneha vapen **“borde ha stått helt klart för honom efter många år i polistjänst”** (s. 8). Utifrån detta kan hans rättsmedvetande bedömas vara präglad av en felaktig tolkning av lagen eller annorlunda attityd gentemot den, i relation till lagens syfte.

5.1.6 Hänvisning till egen kunskap

Den första typen som inte omfattas av Sykes & Matzas (1957) tekniker, men likväl är en identifierad kategori är *hänvisning till egen kunskap*. Denna typ av förklaring innehåller hänvisningar till polisens egen kunskap eller erfarenhet. Nedan presenteras fyra åtal.

I åtal K och M ansåg poliserna att deras bedömning av situationen var korrekt och att de därför inte hade begått tjänstefel. Åtal K rör rapportering av en olycka, där polisen bedömde ett vittnesmål som mer trovärdigt än utsagan från föraren i olyckan. Han menade att vittnesmålet från den **“chokade [sic!] och upprörda”** föraren **“inte var tillräckligt starkt för att motsäga vad vittnena sagt tidigare”** (Åtal K, s. 5). Polisen i åtal M hävdade att han inte hade gjort något fel, då han bedömde att **“det inte var nåt kaotiskt ärende överhuvudtaget, enligt mitt sett [sic!] att se det, av vana och erfarenhet”** (s. 26). Polisen i åtal N, dömd för brott mot tystnadsplikt ansåg **“att slagningarna gjordes som en del i en tjänsteåtgärd”** och att han **“ansåg inte heller att det var något problem att han vidarebefordrade uppgifter”** (s. 34).

Till skillnad från poliserna i åtal K, M och N erkände polisen i åtal V, i efterhand att han hade gjort en felaktig bedömning. I en situation valde han att inte upprätta en anmälan rörande bland annat misstänkt narkotika, vilket delvis berodde på att **“det var inte narkotika. Alltså det var min bedömning”** (s. 3) och istället beslagta och slänga substansen. Polisen dömdes för olaga förfogande.

Samtliga poliser hänvisar till att deras agerande berodde på hur de själva bedömde situationen, baserat på antingen kunskap eller erfarenhet. Vidare hävdar även tre av poliserna, (åtal K, M och N) att deras bedömning dessutom var så pass korrekt att de inte borde dömas för tjänstefel. Baserat på detta har åtalen placerats i denna typ av neutraliseringsteknik.

Det är tydligt att polisernas rättsmedvetande ger utrymme för tolkningar, gällande vilka situationer och uppgifter som omfattas av lagen. Deras attityd till lagen verkar således vara att den är tolkningsbar och därför går att efterleva utifrån den grad de själva anser vara rätt eller nödvändigt. Detta visar att de har en viss kunskap om lagen, och att deras attityd mot den tillåter ett tolkningsutrymme.

5.1.7 Hänvisning till socialt (sam)spel

Hänvisning till socialt (sam)spel är den andra typen av neutraliseringsteknik som är unik för uppsatsen och har återfunnits som förklaring i tre åtal. Kännetecknen för denna typ av

teknik är att poliserna talar om kommunikation eller sociala koder som inte alltid är uttryckta, men som generellt sett upplevs som underförstådda.

I åtal P och Q har en kollega blivit utsatt för hot och hot mot tjänsteman. I båda åtalen förklarades de hotfulla meddelanden som ett försök att förmedla ett dåligt mående till sin kollega. **“Huvudsyftet med [polisens] meddelande var att reta upp [kollegan] och få [kollegan] att må lika dåligt som han själv”** (s. 10). Sättet att uttrycka sig förklarades alltså handla om att kommunicera känslor och föra över de egna känslorna på någon annan.

Polisen i åtal P och Q hävdade också att det varit underförstått att innehållet i meddelandena inte var seriöst menat, och därför inte borde ha bedömts som olaga hot, respektive hot mot tjänsteman. Bland annat utmanades kollegan till att ses mellan **“fyra ögon, fyra väggar.”** (s. 5), men polisen uttryckte i efterhand att detta inte skulle hända **“på riktigt”** (s. 10).

I åtal S, där polisen dömdes för sexuellt ofredande, hävdade han att **“sådant händer på fester”**, även om beteendet egentligen enligt honom själv var **“obegripligt”** (s. 10). Hans förklaring går att tolka som att den sociala kontexten påverkat hans beteende, alternativt att han upplevde att det fanns en medvetenhet hos alla på festen att vissa normer gällde just då.

Alla poliser i denna kategori hänvisar till sociala aspekter som oftast är eller antas vara underförstådda hos alla inblandade parter, och därför har åtal P, Q och S sorterats som *hänvisning till socialt (sam)spel*. Poliserna uttrycker att de uppfattat att situationen utgått från någon form av underförstådd social kod, men deras tolkning av dessa tysta överenskommelser verkar inte stämma överens med varken andras tolkningar eller med lagens rekvisit. Därför kan det påstås att deras rättsmedvetande i dessa scenarier består av felaktiga tolkningar av lagen, alternativt att deras attityd till lagen tillåter sociala koder, det vill säga levande rätt framför juridiska lagar.

5.1.8 Hänvisning till ett alternativt händelseförlopp

Den tredje alternativa typen av neutraliseringstekniker som framtagits är *hänvisning till ett alternativt händelseförlopp*, där de åtal, där polisen hävdar att händelseförloppet

antingen sett annorlunda ut eller aldrig ens har hänt, har placerats. Tekniken omfattar åtta åtal.

I fyra åtal, avseende brott mot tystnadsplikt (*åtal H*), tjänstefel (*åtal J & M*) och olaga hot (*åtal O*) har poliserna antingen förnekat de rådande omständigheterna som åtalet baserats på, eller haft en annan uppfattning om hur situationen sett ut och hur den skulle tolkas. *Åtal S* och *R* avser sexuellt ofredande, där förklaringarna var att händelseförloppet varit annorlunda. Polisen i *åtal T*, anklagad för ofredande, påstod att situationen inte utspelat sig på det sätt som åtalet framställde, men berättade även att han **“funderade inte på hur [offret] upplevde det”** vid tillfället (s. 9). I *åtal U*, där polisen stod åtalad för rattfylleri, baserade han sitt nekande på att han var **“säker på”** (s. 63) att händelsen hade gått till på ett annat sätt.

Majoriteten av poliserna uttryckte att deras handlingar inte uppfyllt lagens rekvisit, då de menade att händelseförloppet varit annorlunda. Deras identifierade rättsmedvetande kan därför i vissa fall baseras på bland annat deras upplevelse av situationen, i relation till vilka rekvisit de bedömer att lagen kräver. Deras rättsmedvetande skulle således kunna innefatta en felaktig tolkning av vilka handlingar som lagen omfattar. Förklaringar som hänvisar till att händelseförloppet aldrig ägt rum anses inte spegla någon aspekt av rättsmedvetandet överhuvudtaget.

5.1.9 Sammanfattning

För att sammanfatta kategorin *förnekar brott*, innehåller majoriteten av polisens förklaringar uttryck för ett rättsmedvetande.

Gällande kunskap om lagen visar majoriteten av poliserna att de besitter viss, alternativt god, kunskap om lagens definition och syfte. Rättsmedvetande i form av kunskap har identifierats i alla neutraliseringstekniker. Detta märks särskilt i förklaringar relaterade till *förnekande av ansvar* eller *skada* där poliserna medger att de varit medvetna om att deras handling enligt lagen skulle kunna bedömas som brottslig (*åtal A; B; N & U*). Tekniken *hänvisning till egen kunskap* visar på felaktig kunskap hos poliserna (*åtal K; M & N*). Poliserna i *åtal Z* och *W*, *förnekande av ansvar*, utmärkte sig också genom att uttrycka en felaktig kunskap om lagens rekvisit. De förklaringar som tillhör tekniken

alternativt händelseförlopp (åtal H; J; M; O; R & S) skulle även de kunna tyda på en spegling av felaktig kunskap om lagen.

Vidare har tolkningar relaterade till polisernas rättsmedvetande identifierats. Främst har dessa tolkningar återfunnits i teknikerna *förnekande av ansvar* och *skada (åtal P; Q; S; T; W; V; U; B; L & N)*. Poliserna har i dessa fall, trots deras kunskap om lagen, genom förklaringar uppfattas ha ansett att det i brottets rekvisit funnits utrymme för förmildrande omständigheter som gör att han inte ska anses (lika) skyldig. I de fall då polisen uttrycker en *högre lojalitet* kan det uttydas att han ger utrymme för tolkningsfrihet gällande när lagen kan åsidosättas (*åtal N; W & Z*). Poliser som använt teknikerna *hänvisning till egen kunskap* eller *socialt (sam)spel* gör egna tolkningar gällande vad som ska anses rätt och fel i deras specifika fall (*åtal K; M; N; V; P; Q & S*). Även deras rättsmedvetande, verkar således innehålla ett tolkningsutrymme.

Det har varit svårare att finna uttryckta attityder kopplade till polisernas rättsmedvetande, men ett antal förklaringar har kunnat identifieras. Bland annat innehåller typen *fördömande av de som fördömer* förklaringar som skulle kunna spegla en attityd där brott rangordnas utifrån allvarlighetsgrad. Förklaringarna från *åtal S* och *R* skulle kunna vara uttryck för att en falsk anmälan är ett värre brott än (sexuellt) ofredande. En attityd kopplad till rättsmedvetande kan även ses i den förklaring där polisen *förnekar sitt offer*, då han ansåg sig få bedöma vem som är ett offer (*åtal R*). Förklaringarna tillhörande tekniken *hänvisning till högre lojaliteter* visar på en attityd där andra lojaliteter väger tyngre än att upprätthålla lagen (*åtal N & D*). Attityd uttrycks även i *hänvisning till socialt samspel*, där det går att tolka polisernas uttalanden som att sociala koder, eventuellt härstammande från den levande rätten väger tyngre än lagtexten gällande accepterade beteenden.

5.2 Erkänner brott

Här redovisas alla åtal där polisen har erkänt brott. Huvudkategorin innehåller fyra neutraliseringstekniker.

5.2.1 Förnekande av ansvar

I denna kategori har förklaringar från tre olika åtal placerats. Kännetecknen för denna typ av teknik är att samtliga poliser erkänner brott, men förnekar ansvar.

Polisen i *åtal F* dömdes för dataintrång då han gjort slagningar på sig själv när han skulle göra en anmälan. Han förklarade sin handling med att det gick fortare att samla in uppgifter genom att använda polisens system och att han **“ville ha det färdigt och var stressad”** (s. 38). I *åtal X*, rörande stöld, påstod polisen att han stulit ett narkotikaklassat preparat då han **“fastnat för det här tyvärr”** (s. 237) och att han har en missbruksproblematik, även om **“det är ju naturligtvis ingen ursäkt men det är ju ändå en förklaring”** (s. 300). Samma polis hävdade även att hans stölder, som utvecklats till att bli systematiska, berodde på att **“det har blivit ett tvångsmässigt beteende”** (s. 295). Polisen i *åtal E*, åtalad för dataintrång, erkände att han var medveten om att sådana typer av slagningar inte var tillåtna, men att **“det var en spontan sak och inte planerad”** (s. 13). Polisen i *åtal X*, som står åtalad för stöld förklarade sig på ett liknande sätt genom att åberopa att det varit **“någon såndär impulsgrej”** (s. 273). I *åtal S* och *U* påtalade poliserna att de hade mått psykiskt dåligt en tid innan brotten skedde, vilket hade påverkat dem. *Åtal U*, rörande rattfylleri, innehåller även hänvisningar till att han hade haft en jobbig situation i sitt privatliv. Han uttryckte även **“men jag är trots allt polis och jag har mina värderingar. Det som har hänt nu är, det är inte jag i normala fall”** (s. 51). Dessa uttalanden kan tolkas som så att poliserna lägger över en del av skulden, och i och med det ansvaret, på en omständighet som de inte kunnat hantera. Att handlingen utförts på grund av att de har ett tvångsmässigt beteende beskrivs av gärningsmännen som en förmildrande omständighet. Därför har de identifierats att tillhöra tekniken förnekande av ansvar.

Att erkänna ett brott bör i de flesta fall innebära att individen håller med om det faktum att gärningen var en lagöverträdelse. Dessa poliser verkar dock hänvisa till att det finns ursäktande omständigheter, som eventuellt minskar deras ansvar. Uttalandet av polisen i *åtal X* är ett bra exempel på det faktum att polisen är medveten om att han har begått ett brott, men att han har en eventuellt bra förklaring på varför det skett, och varför hans ansvar således bör uppfattas som mindre. Rättsmedvetandet hos dessa poliser, som förklarar handlingen som en produkt av yttre omständigheter kan ses i bland annat deras kunskap om lagen, då de håller med om att de begått en brottslig handling. Dock innefattar deras tolkningar att det finns förmildrande omständigheter i deras fall, och att skulden för gärningen därför bör vara mindre. Även polisen i *åtal U* uttrycker sig om

värderingar det vill säga sin attityd, när han nämnde att hans handling inte speglade sagda värderingar. Om det som polisen i åtal U hävdade stämmer, stödjer det den utgångspunkt som Sykes & Matza har i sin teori; att individer emellanåt frångår sina värderingar.

5.2.2 Förnekande av skada

Denna typ av neutraliseringsteknik identifierades i förklaringar till tre åtal. Kännetecken för dessa åtal är att poliserna var medvetna om att deras handling var olaglig, men att de likväl begick brottet då de bedömde att ingen, eller inget, skulle komma till skada.

Polisen i *åtal C*, dömd för dataintrång, nämnde **“att syftet med slagningarna var inte att ta fram obehagliga uppgifter på de personerna eller något negativt för dem.”** (s. 32). och polisen i *åtal E* menade att **“jag trodde att det kunde vara ok”** (s. 13) eftersom han enbart gjort slagningar kring sin egen person. Även i *åtal X*, som avhandlar stöld ur polisens beslag, resonerade polisen på ett liknande sätt, men han hänvisade istället till att **“ingens egendom”** hade stulits (s. 248) och att **“jag skulle ändå ha slängt det liksom”** (s. 236).

Poliserna har på olika sätt försökt förklara varför de valde att begå ett brott, genom att hänvisa till att brotten inte medfört skada för någon, vilket är anledningen till att de kategoriserats som *förnekande av skada*.

Polisernas rättsmedvetande utmärks i deras uttalanden då de visat en medvetenhet om att deras handlingar var ett brott, men att de med hjälp av rationaliseringar likväl har övertygat sig själva att deras handling i alla fall inte var lika brottslig som liknande handlingar. Ytterligare ett exempel är polisen i *åtal X* då han **“ansåg, jag ska inte säga legitimt, för det förstod jag att det inte var, men åtminstone mindre brottsligt”** (s. 265) att stjäla eftersom stöldgodset ändå skulle ha förverkats. Poliserna hade bevisligen korrekt kunskap om lagen, men deras förklaringar visar att efterlevnaden av lagen kunde kompromissas då de själva tog sig friheten att bedöma vilka handlingar som medför någon skada.

5.2.3 Fördömande av de som fördömer

Sykes & Matza (1957) *definierar fördömande av de som fördömer* som ett skifte i fokus från ens egna brott, till en gärning begången av någon annan. Förklaringar som innehöll sådant fokusskifte återfanns i *åtal X*, gällande stöld. Polisen hävdade ett flertal gånger att hans gärningar möjliggjordes på grund av lättillgänglighet. Detta uttrycktes bland annat genom uttalanden som **“då så låg [nycklarna] inne i ett öppet rum liksom där man kunde frekventera utan att göra ett intrång va. Så att det är lite förvånande måste jag säga ändå med tanke på säkerheten bakom det där”** (s. 248) och **“vilket jag också tycker är märkligt hur man förvarar nycklar och så, om det nu går till ett förråd dit inget ska ha tillträde, men ja”** (s. 242).

Då polisen i *åtal X* upprepade gånger försöker uppmärksamma att andra underlåtit säkerheten, bedöms dessa förklaringar tillhöra tekniken *fördömande av de som fördömer*. Polisen erkände att han hade begått ett brott och hans rättsmedvetande verkar således överensstämma med lagen och dess syften i relation till hans kunskap gentemot den. Det är dock svårt att avgöra huruvida dessa uttalanden kan visa på andra delar av ett rättsmedvetande, eller om det enbart är ett sätt att framställa sina kollegor som oansvariga.

5.2.4 Hänvisning till högre lojaliteter

I denna kategori har de förklaringar som anses hänvisa till en för tillfället högre lojalitet, antingen polisen själv eller något annat, placerats. Tre åtal har bedömts tillhöra denna teknik.

I *åtal C* och *F*, som båda rör dataintrång, förklarade poliserna att slagningarna gjordes för att underlätta för dem själva, genom uttalanden som att slagningarna gjorts för att förbättra den egna självkänsla som blivit låg på grund av sjukdom (*åtal C*) och att han **“ville ha det färdigt”** (*åtal F*, s. 38). Polisen i *åtal X* hänvisade ett flertal gånger till att grunden för hans stölder var **“av ekonomiska skäl eller vad jag ska säga”** (s. 250), och även att han behövde stöldgodset för privat bruk genom uttalanden som **“jag behövde en ny cykel”** (s. 257) samt att **“om jag inte tog [narkotikaklassad substans] så mätte jag jätte, jättedåligt”** (s. 279).

Den högre lojaliteten verkar enligt dessa uttalanden ha legat hos dem själva.

Polisen i *åtal C* **“kan inte förklara varför han gjort någon av dataslagningarna mer än att de möjligen är gjorda av egen nyfikenhet”** (s. 31). Han prioriterade således sina egna känslor framför de regler som gäller för hans arbete. Ett liknande uttalande gjordes av polisen i *åtal X*, där han berättade att vissa av stöldrarna gjordes på grund av **“viljan att söka spänning”** (s. 299). Han nämnde även att **“utmaningen i det har varit spännande”** (s. 300).

Polisernas rättsmedvetande kan uppfattas i form av deras inställning till att medvetet begå en brottslig handling. Trots deras kunskap om lagen gjordes aktiva val att tillfredsställa de känslor som upplevts i samband med brotten. Deras attityd till vikten av att upprätthålla lagen verkar i dessa fall försvagad, då viljan att tillfredsställa sig själv var mycket starkare. Således var dessa poliser då främst lojala till sig själva, och inte till lagen eller sitt ämbete.

5.2.5 Sammanfattning

Samtliga poliser uttryckte att de hade kunskap om lagens definition och syfte, vilket uppmärksammades i alla neutraliseringstekniker, detta då de alla erkänt brott. Dessa uttryck består bland annat av att samtliga erkänner både handlingen och att sagda handling är brottslig (*åtal C; E; F; U & X*). Det råder således en konsensus mellan lagens definition och polisernas rättsmedvetande avseende kunskap om lagen.

Trots korrekt kunskap tillät poliserna sig själva att, i viss utsträckning, fritt tolka lag eller handling. Förklaringarna som tillhörde *förnekande av skada* utgick från att poliserna hade ansetts sig ha friheten att tolka vilka handlingar som medförde skada för någon annan (*åtal C; E & X*). Poliserna i *åtal F, X* och *E* kan anses ha tolkat lagen på ett sådant sätt att det fanns utrymme för ursäktande omständigheter som innebar att de inte var – eller åtminstone var mindre – ansvariga för handlingen. Tekniken *hänvisning till högre lojaliteter* innefattade förklaringar som utgick från att lagen kunde kompromissas, i alla fall då det fanns högre intressen att ta i beaktande (*åtal C; F & X*).

Den attityd som poliserna i kategorin uppvisat är att de ansett att andra intressen är viktigare än upprätthållandet av lagen. I förklaringar tillhörande *hänvisning till högre*

lojaliteter uttrycks det att polisernas egna behov eller känslor prioriteras över lagen (*åtal C, F & X*). Attityden som uttrycks i tekniken *förnekande av skada* kan sammanfattas som att om en olaglig handling inte medför skada är den inte lika brottslig (*åtal C; E & X*). Attityden till lagen som polisen brutit mot kan eventuellt även synas vid fördömning av *de som fördömer*, där polisen skiftade fokus från sitt brott till andras, för att således förminska det egna brottet (*åtal X*). Ett undantag är polisen i *åtal U*, som sa att hans beteende inte var ett uttryck för hans värderingar, det vill säga hans attityd till rättsväsendet. Detta uttalande visar att ett rättsmedvetande inte nödvändigtvis reflekteras i alla ens handlingar.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det genom polisens uttalanden kan uppmärksammas ett rättsmedvetande. I majoriteten av åtalen verkar det finnas diskrepanser mellan lagens syfte och polisens enskilda tolkning av den.

6 Diskussioner och reflektioner

Det är ett faktum att poliser medvetet bryter mot lagar och regleringar, samt att detta påverkar samhällets förtroende för polismyndigheten. I förlängningen kan brotten även påverka Sveriges rättssäkerhet. För att få större kunskap om dessa polisers rättsmedvetande har författarna analyserat polisens förklaringar.

Resultatet består av närmare 40 olika typer av förklaringar, vilket är anmärkningsvärt och ingenting som författarna förväntade sig när uppsatsen påbörjades. Innehållet i förklaringarna har också varit påfallande detaljerat och utförligt i flertalet åtal. Polisernas förklaringar har präglats av ursäkter och bortförklaringar gällande handlingen som har begåtts. Detta gällde oavsett om polisen förnekade eller erkänt brottet.

De fynd som har varit särskilt utmärkande i analysen är att polisernas förklaringar speglar en tolkningsfrihet gällande när lagen ska följas och när den kan kompromissas. Detta identifierades främst gällande de poliser som ansetts hänvisa till *förnekande av ansvar*, *hänvisning till högre lojaliteter*, *förnekande av skada*, eller *förnekande av offret*. Tolkningsutrymmet uppmärksammades framförallt i de åtal där polisen uttrycker sin medvetenhet om lagens definition.

Att poliserna har gjort en annan tolkning, trots sin kunskap om lagen, går emot Rodriguez (2018). De poliser som deltog i Rodriguez studie menade att det fanns ett samband mellan den enskilde polisens kunskaper om lagen och sannolikheten att begå brott i tjänst. Vissa av förklaringarna går vidare att koppla till Donner et al. (2016), vars studie fann att låg impuls kontroll ökade sannolikheten att en polis hade begått eller skulle begå brott i tjänst. Detta gäller bland annat *åtal X*, där polisens förklaring var att han begick stölder på grund av spänningssökeri, och *åtal C* då polisen varit nyfiken.

De förklaringar som identifierades tillhört tekniken *hänvisning till socialt (sam)spel* skulle kunna anses vara det starkaste uttrycket för levande rätt, då poliserna inte talar om lagen utom om den sociala kontext som både de och offren befann sig i. Detta anses tyda på att rättsmedvetande även hos poliser kan vara starkt format av sociala normer.

En svårighet under kodningen berodde på att vissa förklaringar uppfyllde kriterier för flera neutraliseringstekniker och vid sorteringen gjordes avvägningar där utgångspunkten främst var vad polisen uppfattades mena med sin förklaring. Det har även i vissa fall varit svårt att tolka budskapet i polisernas förklaringar, vilket kan ha påverkat hur de sorterades.

Uppsatsens frågeställning är "Hur kan rättsmedvetande i relation till brottet, speglas hos poliser dömda för tjänsterelaterade brott?". Det är konstaterat att rättsmedvetande i dessa fall speglar en god kunskap om, ett tolkningsutrymme gällande, och en varierande attityd till lagen. Rättsmedvetandet har identifierats genom, bland annat, polisernas ställningstagande till brottet, vilka faktorer som de har valt att lägga vikt vid i sina förklaringar och hur de har förhållit sig till sina eventuella offer. Således stämmer den hypotes som uppsatsen utgått ifrån; att rättsmedvetandet går att utläsa från polisernas förklaringar.

Användandet av Sykes & Matzas (1957) neutraliseringsteori har främjat identifiering av förklaringar, genom att kategorisera vad som anses vara rättfärdigande ursäkter eller omständigheter. Teorin har således bidragit till att utmärka rättfärdiganden, som i sin tur varit möjliga att jämföra med kunskaper, tolkningar och attityder i relation till lag och brott. Teorin har även visat att det verkar finnas en koppling mellan aspekten av

rättsmedvetandet och vilken teknik som polisens förklaring identifierades tillhöra. Detta märktes främst hos aspekterna tolkning av och attityd till lagen.

Uppsatsens rättssociologiska relevans ligger i det faktum att polisen som yrkesgrupp har en unik roll i samhället; att aktivt upprätthålla lagen. Trots att uppsatsen endast bygger på enskilda polisens rättsmedvetande, kan dessa rättsmedvetanden jämföras med de krav, föreställningar och förväntningar som såväl samhället som polismyndigheten har på varje anställd polis. Polisernas rättsmedvetanden blir således en bricka i det rättssociologiska spelet mellan samhällets börat, och varat.

Trots att uppsatsen funnit intressanta fynd gällande hur rättsmedvetandet kan speglas skulle författarna ha gjort vissa förändringar om uppsatsen skulle skrivits om. Bland annat skulle förhørsprotokoll rörande samtliga åtal ha begärts ut, då detta material var fylligare jämfört med domslutsprotokoll. Uppsatsen skulle dessutom ha kunnat utgå från ett mindre antal åtal och istället gjort en ännu djupare analys av polisernas förklaringar. Vid tiden då uppsatsen skrevs bedömdes dock teoretiskt mättnad vara av större vikt.

7 Framtida forskning

Då det existerar en kunskapslucka inom fältet finns det gott om utrymme för vidare forskning kring hur poliser förklarar brott de begått. Förslagsvis kan en studie med en liknande forskningsfråga, men helt andra metoder genomföras, det vill säga exempelvis intervjuer med dömda poliser. Ämnet skulle även kunna studeras utifrån en kvantitativ ansats där förekomsten av olika förklaringar mäts. Polisens förklaringar skulle även kunna studeras genom en diskursanalys. Ytterligare ett förslag är en longitudinell studie, där polisens förklaringar jämförs över tid, där fokus skulle kunna läggas på om det skett förändringar sedan SU skapades och tog över ansvaret för att utreda dessa typer av brott.

Hur poliser uttrycker sitt rättsmedvetande skulle vidare kunna utforskas genom djupgående intervjuer med enskilda poliser, både straffade och ostraffade, för att kunna göra en jämförelse mellan dessa. Rättsmedvetandet hos poliser som begår brott utanför tjänst skulle också kunna studeras då även dess brott kan påverka samhällets förtroende för rättsväsendet. Vid en sådan frågeställning skulle samma datainsamlings- och analysmetoder som använts i uppsatsen kunna tillämpas. Vidare skulle en jämförelse

med den studien och författarnas uppsats kunna göras, för att uppmärksamma likheter och skillnader mellan polisernas förklaringar.

8 Slutsatser

Trots att Sverige är ett av världens mest rättssäkra länder begår svenska poliser brott. Då polisen, i och med sin yrkesroll, har skyldighet att bland annat upprätthålla lagen och förvalta samhällets förtroende, är det av rättssociologisk vikt att undersöka rättsmedvetandet hos de poliser som begår dessa brott. Uppsatsens syfte har således varit att uppmärksamma hur polisens rättsmedvetande kan speglas genom de förklaringar som dessa poliser angivit som orsak till sin handling. Dessa förklaringar har återfunnits i juridiska dokument i form av domslutsprotokoll och förhørsprotokoll. Detta material har kodats med en teoretisk utgångspunkt i Sykes & Matzas (1957) fem neutraliseringstekniker och utöver detta identifierades även tre ytterligare tekniker; *hänvisning till egen kunskap*, *hänvisning till socialt (sam)spel* samt *alternativt händelseförlopp*. Kodning och analys resulterade i 36 sammanfattningar av förklaringar till varför brott begåtts. Analysen av materialet visade att samtliga tre relevanta aspekter av rättsmedvetande speglades, det vill säga kunskap om, tolkning av och attityd mot lagen. De mest betydelsefulla fynden var att majoriteten av poliserna uttryckte en relativt god kunskap om lagen och att huvudparten av poliserna ansåg att det fanns ett tolkningsutrymme gällande lagens innebörd samt när den kunde kompromissas. Tolkning av lagen uppmärksammades vara den mest framträdande aspekten. Uppsatsen har bidragit med en insyn i hur poliser som begått brott förklarat och rationaliserat sitt beteende, och vad det kan berätta om deras rättsmedvetande.

Det har även visats att polisens rättsmedvetande, inte alltid överensstämmer med de juridiska lagar som präglar rättsväsendet, utan även är format av den levande rätten. Denna kunskap kan användas i arbetet att förebygga och förhindra brott inom tjänst samt som utgångspunkt för att vidare utforska forskningsfältet.

9 Källförteckning

Artiklar och böcker

- Akers, R. L. (1997). *Criminological Theories: Introduction and Evaluation*. Uppl., 2. Los Angeles: Roxbury Publishing Company.
- Asp, P. & Ulväng, M. (2014) *Straffrätt: En kortfattad översikt*. Uppsala: Iustus.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2018). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I Boréus, K. & Bergström, G. (red). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Uppl., 4. Lund: Studentlitteratur, ss. 17–48.
- Boréus, K. & Kohl, S. (2018). Innehållsanalys. I Boréus, K. & Bergström, G. (red). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Uppl., 4. Lund: Studentlitteratur, ss. 49–92.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Uppl., 2. Stockholm: Liber.
- Cotterell, R. (2008). Ehrlich at the age of empire: Centres and peripheries in legal studies. I Hertogh, M. L. M. (red). *Living Law: Reconsidering Eugen Ehrlich*. London: Hart Publishing Limited, ss. 75–94. [elektronisk resurs]
doi: 10.5040/9781472564603.ch-004
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Uppl., 4. Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, M. (2010). *The good research guide: For small-scale social research projects*. Uppl., 4. Maidenhead: McGraw-Hill Education. [elektronisk resurs]
- Donner, C. M., Fridell, L. A. & Jennings, W. G. (2016). The relationship between self-control and police misconduct. *Criminal Justice & Behavior*. 43(7), ss. 841–862.
doi: 10.1177/0093854815626751
- Ekenvall, B. (2008). *En oförvitlig polis? Studier i polisetik*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.
- Ekenvall, B. (2002). Police attitudes towards fellow officers' misconduct: the Swedish case and a comparison with the USA and Croatia. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology & Crime Prevention*. 3(2), ss. 210-232.
doi: 10.1080/14043850310004881

- Granhag, P. A & Christianson, S. Å. (2008). Falska minnen och falska erkännanden. I
Granhag, P. A & Christianson, S. Å. (red.). *Handbok i rättspsykologi*. Stockholm: Liber. ss.
343–360.
- Haas, N. E., Van Craen, M., Skogan, W. G. & Fleitas, D. M. (2015). Explaining officer
compliance: The importance of procedural justice and trust inside a police organization.
Criminology & Criminal Justice: An International Journal. 15(4), ss. 442-463.
doi: 10.1177/1748895814566288
- Harris, J. W. (1997). *Legal philosophies*. Uppl., 2. Oxford: Oxford University Press.
- Kuntjak Ivkovic, S., Haberfeld, M. & Peacock, R. (2018). Decoding the code of silence.
Criminal Justice Policy Review. 29(2), ss. 172-189.
doi: 10.1177/0887403416680853
- Kuntjak Ivkovic, S., Haberfeld, M., Kang, W., Peacock, R. & Sauerma, A. (2016) A multi-
country comparative study of the perceived police disciplinary environments. *Policing:
An International Journal*. 39(2), ss. 338-353.
doi: 10.1108/PIJPSM-10-2015-0126
- Lim, H. & Sloan, J. J. (2016). Police officer integrity: a partial replication and extension.
Policing: An International Journal. 39(2), ss. 284–301.
doi: 10.1108/PIJPSM-10-2015-0127
- Lindstedt, I. (2019). *Forskningens Hantverk*. Uppl., 2. Lund: Studentlitteratur.
- Long, M. A., Cross, J. E., O'Connor Shelley, T. & Kuntjak Ivkovic, S. (2013). The normative
order of reporting police misconduct: Examining the roles of offense seriousness,
Legitimacy, and Fairness. *Social Psychology Quarterly*. 76(3), ss. 242-267.
doi: 10.1177/0190272513493094
- Newburn, T. (2017). *Criminology*. Uppl., 3. New York: Routledge.
- Norée, A. (2011). *Polismål: När poliser är de misstänkta*. Stockholm: Nordstedts Juridik
AB.
- Porter, L. E. & Prenzler, T. (2016). The code of silence and ethical perceptions. *Policing:
An International Journal*. 39(2), ss. 370-386.
doi: 10.1108/PIJPSM-10-2015-0108

- Rodriguez, R. (2018). Police misconduct: Is it simply right versus wrong? *Law Enforcement Executive Forum*. 18(1), ss. 53–62.
- Sarnecki, J (2009). *Introduktion till kriminologi*. Uppl., 2. Lund: Studentlitteratur AB.
- Schoultz, I. & Nafstad, I. (red.) (2020). *Om rättssociologisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur.
- Sykes, G. M. & Matza, D. (1957). Techniques of neutralization: A theory of delinquency. *American Sociological Review*. 22(69) ss. 664–670.
doi: 10.2307/2089195
- Victor, D. (1981). Rättsmedvetande och straffvärde. *Det 29:e nordiska juristmötet*. Stockholm, Sverige 19–21 augusti 1981, ss. 151–168.
- Wolfe, S. E. & Piquero, A. R. (2011). Organizational justice and police misconduct. *Criminal Justice & Behavior*. 38(4), ss. 332–353.
doi: 10.1177/0093854810397739

Offentliga publikationer

- Polisförbundet (2016). *Polisförbundets yrkespolitiska program*.
<https://www.polisforbundet.se/globalassets/publika-dokument/politik/yrkespolitiskt-program-2016.pdf>
- Polismyndigheten (2019a). *Årsrapport 2018. Avdelningen för särskilda utredningar*. Stockholm: Polismyndigheten.
- Polismyndigheten (2020a). *Årsrapport 2019. Avdelningen för särskilda utredningar*. Stockholm: Polismyndigheten.
<https://polisen.se/siteassets/dokument/polisens-arsredovisning/sarskilda-utredningar/arsrapport-2019-for-sarskilda-utredningar.pdf>
- World Justice Project (2020). *Rule of Law Index 2020*.
https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-ROLI-2020-Online_0.pdf
- ISBN (online version): 978-1-951330-35-4

TR (2019). Stockholms tingsrätt. Mål nr B 10655–18, 2019-10-03

Elektroniska källor

Gagliano, A. (2018). Polisanställda mist jobbet sedan de dömts för brott. *Sveriges Radio*, 23 december.

<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7118483>

Ivars, N. (2016). Hur läser man ett rättsfall? *Allt Om Juridik*, 20 mars.

<https://www.alltomjuridik.se/nyheter/hur-laser-man-ett-rattsfall/>

Johansson, L. (2015) Poliser begår brott - men döms sällan, *Allehanda*, 12 augusti

<https://www.allehanda.se/artikel/poliser-begar-brott-men-doms-sallan-1>

NE (u.åa). *Rättsmedvetande*.

<https://www-ne->

[se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/r%C3%A4ttsmedvetande](https://www-ne-ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/r%C3%A4ttsmedvetande)

[2020-05-01]

NE (u.åb). *Rättssäkerhet*.

<https://www-ne>

[se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/r%C3%A4tts%C3%A4ker](https://www-ne-ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/r%C3%A4tts%C3%A4ker)

[het](https://www-ne-ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/r%C3%A4tts%C3%A4kerhet) [2020-04-04]

Polismyndigheten (2019b). *Uppdrag och mål*.

<https://polisen.se/om-polisen/uppdrag-och-mal/> [2020-05-14]

Polismyndigheten (2020b). *Antagningskrav till polisutbildningen*.

<https://polisen.se/om-polisen/bli-polis/ansoka-till-polisutbildningen/antagningskrav-till-polisutbildningen/> [2020-04-24]

Polismyndigheten (2020c). *Förklaring av antagningskrav*. [https://polisen.se/om-](https://polisen.se/om-polisen/bli-polis/ansoka-till-polisutbildningen/antagningskrav-till-polisutbildningen/forklaring-av-antagningskrav-till-polisutbildningen/)

[polisen/bli-polis/ansoka-till-polisutbildningen/antagningskrav-till-](https://polisen.se/om-polisen/bli-polis/ansoka-till-polisutbildningen/antagningskrav-till-polisutbildningen/forklaring-av-antagningskrav-till-polisutbildningen/)

[polisutbildningen/forklaring-av-antagningskrav-till-polisutbildningen/](https://polisen.se/om-polisen/bli-polis/ansoka-till-polisutbildningen/antagningskrav-till-polisutbildningen/forklaring-av-antagningskrav-till-polisutbildningen/) [2020-04-24]

Lagar

SFS 1962:700. Brottsbalk. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1984:387. Polislag. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1942:740. Rättegångsbalk. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1969:84. Kungörelse om polisens användning av vapen. Stockholm: Justitiedepartementet.

Empiriskt material

Domstolsprotokoll

HD (2014). NJA 2014, ss. 221–227.

TR (2008). Lunds tingsrätt. Mål nr B 4877–07, 2008-09-23.

TR (2009). Nyköpings tingsrätt. Mål nr B 528–09, 2009-10-15.

TR (2012). Malmö tingsrätt. Mål nr B 7790–11, 2012-03-22.

TR (2014). Örebro tingsrätt. Mål nr B 6228–13, 2014-05-16.

TR (2014). Malmö tingsrätt. Mål nr B 2222–14, 2014-06-04.

TR (2014). Vänersborgs tingsrätt. Mål nr B 1145–14, 2014-07-28.

TR (2014). Skaraborgs tingsrätt. Mål nr B 400–13, 2014-09-10.

TR (2015). Ystad tingsrätt. Mål nr B 89–15, 2015-10-22.

TR (2016). Växjö tingsrätt. Mål nr B 4224–15, 2016-06-16.

TR (2016). Umeå tingsrätt. Mål nr B 1830–15, 2016-10-13.

TR (2018). Malmö tingsrätt. Mål nr B 922–18, 2018-06-12.

TR (2019). Helsingborgs tingsrätt. Mål nr B 6345–18, 2019-02-21.

TR (2019). Uppsala tingsrätt. Mål nr B 6530–18, 2019-05-10.

TR (2019). Varbergs tingsrätt. Mål nr B 1495–19, 2019-10-15.

TR (2020). Örebro tingsrätt. Mål nr B 6443–19, 2020-03-02.

Förundersökningsprotokoll

FUP (2008). 011UG Internutredning, diarie nr 1200-K67149-07.

FUP (2013). Utredningsenheten Västerås, diarie nr 0150-K5380-13.

FUP (2014). SU Göteborg, diarie nr 0150-K1003-14.

FUP (2014). Utredningsenheten Malmö, diarie nr 0150-K996-14.

FUP (2017). SU Väst, diarie nr 0150-K2438-17.

FUP (2018). SU Göteborg, diarie nr 0150-K3788-18.

FUP (2018). SU Malmö, diarie nr 0150-K3951-18.

FUP (2020). SU Göteborg, diarie nr 0150-K2012-19.